

СПИСАНИЕ ЗА БИБЛИОТЕЧНА ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

БИБЛИОТЕКА

ИЗДАНИЕ НА НАРОДНАТА БИБЛИОТЕКА „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“

2'2006 ГОДИНА XIII

ISSN 0861-847X

СПИСАНИЕ ЗА БИБЛИОТЕЧНА ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

БИБЛИОТЕКА

ГОДИНА ХШ. 2'2006

ГЛАВЕН РЕДАКТОР АЛЕКСАНДРА ДИПЧИКОВА

РЕДАКТОР ПЕТЪР ВЕЛИЧКОВ

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ: АЛЕКСАНДЪР ДИМЧЕВ, АНЕТА ДОНЧЕВА, АНИ
ГЕРГОВА, АНТОАНЕТА ТОТОМАНОВА, БОРЯНА ХРИСТОВА, ДОНКА

ПРАВДОМИРОВА, ЕЛЕНА ЯНАКИЕВА, ЕЛИСАВЕТА МУСАКОВА, НИНА ШУМАНОВА,
СТОЯНКА КЕНДЕРОВА

ДИЗАЙН АНИ КОЛЧЕВА

ПЕЧАТНИ КОЛИ 4. ФОРМАТ 16/70 X 100. ТИРАЖ 360.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“. 1037 СОФИЯ. бул. „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“ 88

ТЕЛЕФОНИ НА РЕДАКЦИЯТА: 988 28 11 (304, 287, 206). E-mail dipchikova@nationallibrary.bg

ПЕЧАТНИЦА НА НБКМ. СОФИЯ 2006

РЪКОПИСИ НЕ СЕ ВРЪЩАТ. ISSN 0861-847X

Колеги, живеещи в чужбина, ще могат да получават
сп. „Библиотека“ през 2006 г., ако се абонират.

Цена за 6 книжки (от които една двойна) – 18 евро.

Допълнителна информация на

E-mail dipchikova@nationallibrary.bg

Сумата да се преведе по сметка:

3038056702, Банков код 62176307,

БИН 7302 01 000-1, „БУЛБАНК“ АД,

клон „Калоян“, ул. „Калоян“ № 3,

1000 София, България.

СЪДЪРЖАНИЕ

Професия

ЕЛИ ПОПОВА

5

БЪЛГАРСКИТЕ БИБЛИОТЕКИ
И ИНФОРМАЦИЯТА ЗА
ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

ДИМИТРИЙКА СТЕФАНОВА

14

БИБЛИОТЕЧНО ОБСЛУЖВАНЕ
НА ХОРАТА С УВРЕДЕНО ЗРЕНИЕ
В БЪЛГАРИЯ

ИВАН АЛЕКСАНДРОВ

27

ЗА КОЛЕКЦИЯТА ОТ КНИГИ ПО
НУМИЗМАТИКА В НАРОДНА
БИБЛИОТЕКА „ПЕТКО СЛАВЕЙ-
КОВ“ – ВЕЛИКО ТЪРНОВО

IN MEMORIAM

30

Г. ДИРИМАНОВА, С. СКОПЦОВА
НАПУСНА НИ МИХАИЛ
СТАНЧЕВ

Юбилей

ДОНКА ПРАВДОМИРОВА

31

50 ГОДИНИ РЕГИОНАЛНА
БИБЛИОТЕКА „САВА ДОБРО-
ПЛОДНИ“ – СЛИВЕН

Минало

ПЕЛО МИХАЙЛОВ

34

ДЕЙНОСТТА НА РАЙЧО КАРО-
ЛЕВ КАТО ДИРЕКТОР НА НА-
РОДНАТА БИБЛИОТЕКА В
СОФИЯ

Любопитно

ИВА КОСТОВА

40

ПРОФЕСИОНАЛНИЯТ ПРОДУКТ
„GREENSTONE“ И ИЗГРАЖДА-
НЕТО НА ЕЛЕКТРОННИ БИБ-
ЛИОТЕКИ

Отклик

ЕМИЛИЯ МОМЧИЛОВА

49

БИБЛИОТЕКИТЕ НА БАН – В
СЛУЖБА НА НАУКАТА

СИЛВИЯ ВЛАДОВА

52

СПРАВОЧНИК – КАТАЛОГ ПО
ЦАРСКИТЕ КОЛЕКЦИИ

СИМЕОН МИЛЬОВ

55

БИОБИБЛИОГРАФИЯ ЗА
ЕЛЕНА ОГНЯНОВА

САВА САВОВА

56

ЛЕТОПИС НА ЖИВОТА И
ТВОРЧЕСТВОТО НА ГЕО МИЛЕВ

ЕЛХА ДЕНЕВА

58

НОВИ СПРАВОЧНИЦИ
В НБКМ

БЪЛГАРСКИТЕ БИБЛИОТЕКИ И ИНФОРМАЦИЯТА ЗА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

ЕЛИ ПОПОВА

Въведение

В началото на настоящата година беше разпратена анкета до публичните библиотеки в страната, част от която цели изясняването на възможностите на библиотеките да обслужват с документи и информация за Европейския съюз. Друга група от въпроси уточняват нивото на автоматизацията в библиотеките. Макар и насочени към решаването на две отделни задачи, темите са свързани помежду си що се отнася до възможностите за ползване на електронните ресурси на ЕС.

Като един от съставителите на въпросника правя уговорката, че той не се оказва съвсем удачен, не е с достатъчно еднозначно формулирани въпроси и няма достатъчно яснота за вложеното в тях съдържание от страна на съставителите. Част от обяснението се корени и в това, че в един въпросник се направи опит да се съберат няколко цели, намесиха се повече съставители, отколкото можа да понесе въпросника и не беше консултиран с професионални социолози. От своя страна, имайки пред себе си отговорите на колегите, си давам сметка, че уловените от тях нюанси са обогатили отговорите с непредвидени аспекти. Въпреки несъвършенствата на анкетата, все пак може да се очертае проблемната картина на възможностите на библиотеките да обслужват с документи и информация

за Европейския съюз, което ще бъде и скромната цел на настоящия материал.

От изпратени 60 броя с отговори са върнати 26 анкети, т.е. около 43%. Оказва се, че много от библиотеките не са получили анкетата, пратена и по традиционна поща, и по е-мейл. Но една част от определените за участие публични библиотеки просто не са счели за необходимо да върнат въпросника с отговори – факт, сам по себе си показателен. Библиотеките не проявиха и не проявяват достатъчно инициативност в завоюването на позиции за информационното осигуряване на процеса на европейската интеграция на България. Водят се от инерция и очакват друг да ги забележи и да се погрижи за тях и/или да признае ролята им за обслужване на актуалните информационни потребности на обществото. Позиция, абсолютно погрешна, както се доказва и от факта, че библиотечната институция не присъстваше в националната комуникационна стратегия за разпространяване на информация за Европейския съюз.

Направеният анализ е допълнен с данни, получени на срещи с регионалните разпространители на информация за Европа.

В рамките на изпълнението на Комуникационната и информационна стратегия на Делегацията на Европейския съюз в България по проект бяха

реализирани поредица срещи-семинари с регионалните разпространители на информация за Европейския съюз. Възложител на проекта беше агенция ПР Поинт-София, която за този период реализира Комуникационната програма на Делегацията. Изпълнител беше фирма Прайм Консултинг ООД, в партньорство със СБИР.

Двудневните семинари се проведоха в периода септември – октомври 2005 г. в Благоевград, Бургас, Велико Търново, Монтана, Пловдив и Шумен. На всяка от срещите бяха поканени по 35 колеги библиотекари: от областта домакин и от съседните ѝ области, така че на практика беше обхваната цялата страна.

Целите на срещите могат да се обобщят в следните насоки:

- да бъде поднесено полезно и систематизирано знание за развитието и институциите на Европейския съюз;

- да бъдат изяснени някои основни понятия, употребявани термини и наименования;

- да бъде представен и изяснен преговорният процес на българската евроинтеграция, подкрепен с конкретни примери, факти и цифри;

- да бъдат разгледани европейски програми и възможности за разработване на проекти в техните рамки. Да бъде представен оптимален модел за изработването на проект;

- да бъде даден възможно най-полезен и обширен коментар на всички видове източници на информация за Европейския съюз и

българската евроинтеграция на национално и международно ниво;

- да бъдат представени възможните модели за сътрудничество между реалните и потенциални регионални разпространители на информация за Европейския съюз. Да бъде ясно определена активната водеща роля на библиотечната институция в напращенията и реализацията на целите на националната Комуникационна стратегия;

- да се проведе дискусия, която да изведе добрите практики в българските библиотеки, да обогати дейността на участниците в срещите-семинари с нови идеи, с примери за полезни услуги и сътрудничество в регионален, национален и международен план.

Участниците в 4 от проведените семинари (130 души) попълниха кратки въпросници с тяхното лично мнение за възможностите на библиотеките да обслужват с информация за Европа; относно виждането им за оптималното развитие на библиотеката в тази насока и конкретните възможности за сътрудничество. Интересно беше сравняването на мненията на хора от една и съща библиотека, които дадоха личните си виждания и оценка на ситуацията.

Анализът на това голямо количество информация даде много допълнителни и полезни сведения за виждането на библиотекарите върху мястото на библиотеките в комуникационната стратегия, в информационното осигуряване на обществото в процеса на българската евроинтеграция.

Библиотеките – видове

Много интересни са резултатите от самоопределянето на библиотеките по вид. Без да са цел на проучването, данните дават основание за редица изводи и показват неясноти в основни полета за българските библиотеки.

Една от библиотеките трябва да открием, защото е единствена – Народна библиотека „Иван Вазов“ – Пловдив. В анкетата тя се определя като регионална. Заедно с нея този вид отговорили библиотеки са 6 на брой, което прави 24%. Останалите се разпределят условно, както следва: областни – 4 (16%); градски – 4 (16%); общински – 2 (8%); читалищни – 9 (36%).

По данните от анкетата с неясно или неточно самоопределяне са 3 библиотеки. Странно е, че дори и там, където нещата биха могли да бъдат заявени ясно, възниква колебание: една от библиотеките се определя като: „общински институт с областни функции“(!); друга пък въобще се въздържа от определяне на принадлежност към някой вид; трета библиотека – от град, който не е областен и библиотеката никога не е била областна, се определя като такава. От всичко това следва, че типове и видове библиотеки се нуждаят от теоретическо уточняване и еднозначност, която да внесе разбиране и яснота на принадлежността към отделните групи. В анкетата беше дадена по-широка възможност да се уточни видът на конкретната библиотека и съвсем правилно две от тях се определят точно като градски читалищни библиотеки.

На най-общия въпрос: „Имат ли възможност обществените библиотеки

в България да предоставят информация за Европейския съюз?“ само 6 от отговорилите библиотеки дават отговор, различен от утвърдителен. За една малка част от тях, а именно регионалните библиотеки, това се доказва от развитите подробно отговори на следващите въпроси и показаните реална активност и възможности в това направление. Не е оправдан обаче подобен отговор за библиотеките, които впоследствие дават негативни отговори на въпросите за конкретни аспекти от дейността. Но тук изпъква двузначното разчитане на въпроса – в единия случай се отговаря „по принцип“, а в другия – се има предвид конкретната библиотека.

Какви са възможностите?

По отношение на това в какво се изразяват тези възможности спектърът се покрива от обичайните форми за библиотечно-информационно обслужване, обогатен по отношение на ползваните носители на информация и ресурси: устни и писмени справки, фактографски справки, тематични библиографски списъци, препоръчителни списъци, тематични срещи, вечери и др.п., с добавени към тях създадени от библиотеките и външни БД, както и ресурси в интернет.

В стремежа си да отговорят на търсенията на потребителя библиотеките разчитат не само на своите собствени възможности, а и на кооперирането на ресурсите на местно ниво, прибягват до помощ от други институции, обвързани по някакъв начин с темата за Европа. Намират разбиране и съдействие от тях, но често и самите „други местни

институции“ са в затруднено положение да удовлетворят конкретно информационно търсене.

Традиционни източници

Определено по-големите библиотеки са в по-изгодна позиция при комплектуването на фондове. От една страна, те разполагат с повече възможности за традиционно набавяне на книги и периодични издания. В количествено изражение вариантите са твърде различни, но при всички случаи – недостатъчни, за да осигурят информационно процеса на интеграция на страната. Като илюстрация можем да посочим най-голямото количество (според данните от отговорилите на въпросника библиотеки) – 1200 т. в 700 загл. (НБИВ, което е обяснимо и очаквано) до 5 т. (Разлог) и „няколко тома“ (Дупница). В общинските и читалищните библиотеки количеството варира между 10 и 50 т.

Регионалните библиотеки получават източници чрез депозит, покупка, дарения от НБКМ, от институти и центрове.

Прилагат се всички познати традиционни форми на справочно-информационно и библиотечно обслужване. Особено удачна сред тях се оказва аналитичното описание на материали от печата и създаването на тематични картотеки, което е работещ вариант и за малки, и за големи библиотеки.

Електронни източници

В библиотеките, които работят по-активно или по-често се включват в проекти, по-бързо развитие е получило техническото осигуряване и напред-

ването на процеса на автоматизация на библиотечните процеси, а оттам и ползването на електронните носители на информация. Интересен опит има по-малка библиотека – читалищна, в Бяла: липсата на книжни източници се компенсира с наличието на интернет и ползването на електронни ресурси, което е много удачен вариант.

Услугите „Питай библиотекаря“, „Въпроси и отговори“ (или в някаква друга формулировка) осигуряват обслужване чрез новите технологии и са факт на сайтовете на библиотеките, които поддържат такъв.

Читалище „Изгрев“ = Бургас разработва електронна картотека на сайтове с информация за Европейския съюз. Има специално оформен кът с материали за ЕС – „Европейски кът“.

Теми

В дейността по обслужването на темите за Европейския съюз библиотеките контактуват с колективни потребители – местните власт и медии, организации, учебни заведения. Но в реалното обслужване на техните информационни потребности малко библиотеки се чувстват достатъчно полезни. Най-честите въпроси на читателите са свързани с историята, институциите, функционирането, законодателството на ЕС, отношенията между България и Европейския съюз, асоциирането на страната ни, програмите ФАР, САПАРД, ИСПА и др., предприєдинителните фондове, европейското сътрудничество и политиките на съюза в различни области (икономика, екология, образование, култура, права на човека, социална политика, пенсионно осигуряване,

застрахователно дело, транспортна политика и др.).

Езиково разнообразие на източниците

По-големите библиотеки разполагат с източници на български и чужди езици – Пловдив, Търговище, Добрич, Сливен, Пазарджик, Хасково, Благоевград, но и библиотеките в Асеновград, Казанлък, докато други по-малки библиотеки главно залагат на български източници. Вероятно наличието на чужда литература в библиотеките зависи от тяхното участие в проекти, чрез които те попълват фондовете си с чуждоезикови издания. От възможностите и на самите потребители да ползват чужди езици зависи ползването на чуждата литература и електронните ресурси в интернет.

Регионалните библиотеки имат неограничен достъп до мрежата и подготвени специалисти, които търсят информация и оказват помощ на читателите.

Читателски групи

По отношение на читателските групи може да се направи следното обобщение: най-многобройни потребители на информация за ЕС са учениците, студентите и докторантите. Това, разбира се, трябва да се оцени положително, даже без значение каква е причината, предизвикала интереса, – лична любознателност или задължителна учебна програма. Точно младите хора са евентуалните реални, активни и пълноценни граждани на Евросъюза. Тези групи за различните библиотеки са между 24 и 60%, а в някои – доближават

100%. Следващи, градиращи по количество, групи са: категорията „други“, специалисти с научни звания, специалисти от различни области.

Хората с трайни и задълбочени професионални, специализирани и лични потребности от информация в областта на европейската тематика системно ползват сайтовете на ЕС в интернет. Огромното количество и възможности на мрежата са в състояние да удовлетворят информационните и комуникационни нужди на тези потенциални ползватели на библиотеките. Факт е, че такива хора рядко се обръщат по този повод към библиотека или въобще не я търсят. Към библиотеките се насочват потребители със слаба езикова подготовка, с нужди от базова информация за ЕС, с тематични търсения с исторически аспекти по повод написването на реферати или някакъв вид учебни работки и домашни, специалисти, които имат нужда от по-широко хронологично изследване на даден проблем.

В селските читалищни библиотеки се обслужват големи групи от читатели над средната възраст. Разнообразните читателски групи изискват диференциран подход при обслужването и изпълнението на справките.

Кадрите

За да се развива успешно дейността, свързана с Европейския съюз, обикновено се изисква добра езикова подготовка на библиотекарите. Тя е наложителна, за да се ползват без ограничения източниците на информация и да се оказва помощ на потребителите. Компютърните умения също не се подлагат на съмнения.

За успешното осъществяване на сътрудничество и връзки с други институции, организации – източници на информация, са необходими редица други лични качества, които по принцип улесняват общуването и с потребителите: комуникативност, гъвкавост в мисленето и реакциите, информираност, широка обща култура и т.н. Наличието им разширява полезните контакти и активи на библиотекарите, например участие в националната читалищна мрежа, в регионалната информационна мрежа „Евроакценти“ (област Сливен).

Проблеми и предложения

Големите библиотеки имат добре развити съвременни канали за комплектуване и набавяне на документи и информация. Европейската тематика съвсем естествено се вписва в направленията на дейността им. Набавят се печатни издания и нови носители по различни пътища: депозит, закупуване, успешни проекти, дарения, ползват се всички електронни ресурси на мрежата. Развиват се съвременни средства на обслужване – библиотечни сайтове в интернет, електронни каталози, он-лайн услуги. За такива библиотеки вероятно перспективата е да разнообразяват и обогатяват услугите си, от една страна. От друга страна, те могат да се превърнат в опорни за ефективно регионално коопериране на дейности, споделяне на ресурси и дистрибутиране на полезни услуги.

Развитието на библиотеката като информационно-документален център за информацията за Европа зависи от конкретната ситуация в населеното

място. Предложението, изказано в един въпросник, за създаването на специализирана читалня за ЕС в библиотеката, би имало смисъл единствено, ако няма друга структура, а възможностите ѝ са достатъчно разнообразни и богати като информационни и документални източници, като кадрова осигуреност и пространство. При наличието на добра материална база, техника и персонал библиотеката може да реализира изграждането на европейски информационен център, но при условие, че търсенето и използването на услугите като количество, разнообразие и потребности ще оправдаят вложените средства и ресурси. Най-добрият модел, обсъждан широко и на семинарите, отразен и в анкетите, е разглеждането на информацията за Европа като част от дейността на библиотеката, функционираща в качеството си на обществен информационен център (ОИЦ). В случая информационното осигуряване на европейските теми е приоритет за българското общество.

Много сериозен проблем за голяма част от библиотеките е липсата на печатни издания. С минимум документални носители на информация разполагат селските читалищни библиотеки. Читалищната библиотека едва ли би могла да помогне в решаването на търсенията на читатели, разполагайки единствено с бюлетин, издаван от Областната администрация, какъвто е случаят с Читалище „Просвета“ в с. Пороище, община Разград, както и в редица други малки читалищни библиотеки, които не разполагат с печатни издания, нямат дори компютър.

Същевременно институциите, които реализират комуникационната стратегия, – МВнР, ПР агенциите и др., проучват от какво се нуждае обществото и в най-малките населени места, за да знаят гражданите повече за ЕС. За селата са потребни нагледни и рекламни материали, брошури, справочници и пособия с основна и систематизирана информация, източници с адресна и фактографска информация за пренасочване на търсенията.

Добре направената маркетингова стратегия на серия или система от печатни издания с опция за безплатното им разпространяване в библиотечната мрежа, достъпна за всеки гражданин, ще доведе заложената в тях информация до потребителите, удовлетворявайки или провокирайки интереса им към европейските теми. Безспорно печатните издания и набавянето им в библиотеките е традиционна основа за обслужването на читателите. Печатни източници на български език ще са полезно допълнение на библиотечните фондове в малките и средни населени места.

Недостигът на финансови средства е сериозна пречка за приобщаването на редица читалищни библиотеки към широките възможности на мрежата. От друга страна, наличието на добра техника поражда един съществен въпрос – дали пълноценно се усвояват? Наистина ли има достатъчно потенциални потребители в тези малки читалищни библиотеки, където се изтъква, че един компютър е недостатъчен? Интернет връзката сама по себе

си не гарантира адекватно обслужване. Изграждането на подходяща стратегия за търсене на информация, адекватна на нуждите и възможностите на конкретния потребител, е въпрос на обучени, знаещи и можещи кадри. В сътрудничество с регионалната библиотека библиотекарите от по-малките читалищни библиотеки виждат взаимодействие с цел информационен обмен, **НО СЪЩО ОБМЕН И АКТУАЛИЗИРАНЕ НА ЗНАНИЯ!** По същия начин те аргументират желанието си за срещи и семинари с колегите от страната.

Мероприятията в читалищната библиотека могат да бъдат, и обикновено са, част от културната дейност на местното читалище. Селското читалище, респективно читалищната библиотека и училището организират съвместно семинарни обучителни мероприятия (напр. „Европейски уроци“ в Тенево, община Тунджа, Ямбол), концерти и други културни изяви, свързани с популяризирането на европейската идея.

В община Бургас са останали удовлетворени от организираната Седмица на Европа. Общината дава добър пример за добре работещи читалищни градски библиотеки и регионална библиотека. Читалищна библиотека иницира провеждането на кръгла маса „Читалищата – информационен мост към Европа“. Един от резултатите е идеята всяка читалищна библиотека да обособи информационен пулт с материали за Европа, информационни щандове за Европа.

Интересен пример на добра практика дадоха и колегите от Сливен. Те са реализирали проект за разпространяване

на знания за Европейския съюз, съвместно с библиотеки от Унгария и Словения, включили са читалищни библиотеки от няколко общини, училища, като обхващат 2000 деца, които са рисували, писали са стихове и есета. Резултат от този успешен проект е и чудесното помагало за Европейския съюз, качено и на СД. Тези източници поднасят много сведения и информация в удачна и атрактивна за учениците форма.

Предложенията за сътрудничество между читалищните библиотеки касаят и предоставянето на информация от страна на тези, които имат интернет, на тези, които нямат, ако се намери оперативна и удобна за читателите форма на информационен обмен.

В хода на дискусията се очерта мнението, че би било много по-полезно за децата откриването на интернет център в читалищата. Застъпи се позицията, че така ще се даде определена образователна насока на заниманията им в центровете, ще се приложат и атрактивни способности за разпространяване на знания за Европа и популяризиране на европейската идея.

За мен добрият модел на ефективно сътрудничество се обвързва с резултатна реализация на целите на комуникационната стратегия. В регионален план активните добронамерени връзки между различните хоризонтални мрежи, ангажирани с разпространяване на информация за Европа, биха допринесли полза за цялата общност. Разпространяването на информация и знания в този модел би могло да се организира релевантно на потребностите на отделните читателски групи, като се използва мак-

симално количество източници, сред които да се отсяват най-подходящите, и така да се постигнат най-ефективни резултати. В рамките на така изграден регионален модел може да се постигне най-ползотворно споделяне на ресурсите, адекватно приложение на кадрите и разнообразие на формите на обслужване. В центъра на вниманието този модел поставя реалните потребители с техните търсения и потенциалните интереси на гражданите. Търсят се контакти на местно ниво и с други, небиблиотечни структури: Агенция по заетостта, Агенция за социално подпомагане и др.п.

Много резултатно е разработването на съвместни междуобщински проекти. Резултати могат да се постигнат с инициативност от страна на библиотеките и включването им в регионалните планове за развитие. Обвиненията към местните власти, че „те нямат поглед върху това, което се случва в читалищата и библиотеките“, рефлектират отново към библиотеките. Ако там нещо се случва или не, а също и за това какво може да се случи, библиотекарят трябва да разказва и предлага постоянно в местната общинска администрация и, евентуално, така да коригира в положителна посока отношенията.

Примери за неправилно насочени разбирания са тези, в които се настоява за „по-чести контакти на СБИР с местната администрация“!? Не СБИР ще осигури добрите взаимоотношения на местна почва. Съюзът има задачи, свързани с лобирането на национално ниво. Разбира се, ще подкрепя и инициативи по места, но там активната

страна е библиотекарят! Друга погрешна стратегия за прехвърляне на отговорността е „НБКМ да изпраща някакви инструкции на местните власти“. Абсурдно е като твърдение и е пределно ясно, че не може НБКМ да изпраща указания до местната власт!?

На основата на този анализ предлагам:

- да бъде изготвено предложение – план за действие на СБИР, в подпомагане и утвърждаване на активната роля на публичните библиотеки в комуникационната и информационна програма на българското правителство чрез лобиране, проекти и други подходящи дейности;

- да се депозира материал с конкретни предложения към МВНР за подпомагане на участието на българ-

ската библиотечна мрежа в реализирането на Националната комуникационна стратегия за ЕС;

- да се изпрати материал с информация за възможностите на библиотеките и предложения за сътрудничество в Делегацията на ЕК в България.

Материалът е изготвен на базата на данните, получени от разпратени до библиотеките анкети; въз основа на мнението на 130 библиотечни специалисти, участвали в семинари за регионални разпространители на информация за Европейския съюз, на личния опит, наблюдения и дискусии с колеги на авторката, която е завеждащ-отдел „Официални издания“ на Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“.

НОВИНИ

На 2 март т. г. в Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ се откри

Второто международно биенале на екслибриса.

Експозицията бе организирана под почетния патронаж на проф. Стефан Данаилов – министър на културата на Р България.

Организатори бяха Международният екслибрис център, България, и Народната библиотека.

В изложбата бяха включени творби на художници от 27 страни: Англия, Аржентина, Армения, Беларус, Белгия, България, Германия, Гърция, Италия, Латвия, Мексико, Нигерия, Полша, Португалия, Румъния, Русия, САЩ, Словакия, Словения, Сърбия и Черна гора, Турция, Украйна, Унгария, Франция, Холандия, Чехия и Япония.

Международното жури определи следните награди:

Голяма награда – Юрий Яковенко, Беларус; *Награда за висок печат* – Саламон Арпад, Словения; *Награда за плосък печат* – Катинка Вуйтак, Белгия; *Награда за дълбок печат* – Войцех Лучак, Полша; *Почетни дипломи* – Такао Сано, Япония; Стефани Де Граеф, Белгия, Стефани Бос, Белгия, Даниела Кегер, Германия, Ян Вандийрендонк, Белгия, Константин Калинович, Украйна; *Спонсорски награди* – Юлиан Йорданов, Христо Цацинов, Магърдич Касапян, Крикор Касапян, Тодор Овчаров от България; Шигеки Томура, Япония; Джули Руйшерт, Белгия.

Биеналето удостои с *награда за цялостно творчество* известния дългогодишен график в областта на екслибриса – българския художник Пенчо Кулеков.

БИБЛИОТЕЧНО ОБСЛУЖВАНЕ НА ХОРАТА С УВРЕДЕНО ЗРЕНИЕ В БЪЛГАРИЯ

ДИМИТРИЙКА СТЕФАНОВА

Въведение

Създадено през първата половина на XIX век, релефно-точковото писмо на Луи Брайл придобива световно разпространение – адаптирано е за славянските и източните езици, за африканските диалекти и за китайската азбука. Днес брайловото писмо е една от възможностите за получаване на информация от слепите хора и е основен начин за тяхното ограмотяване. Първите книги на брайл се появяват през 1827 г. във Франция. Днес тези книги се издават по целия свят. Най-характерното за тях са големият обем и бавният темп на четене. Една брайлова страница включва от 1/3 до 1/2 от съдържанието на една печатна страница. Страниците са по-широки, отколкото тези в повечето печатни книги, и хартията е по-плътна, за да осигури добра основа за брайловите точки. Затова брайловите книги достигат няколко обемисти тома. Слабата четивна скорост се обяснява с широк кръг причини, по-съществени от които са: допълнителни физически дефекти, нееднаква степен на тактилните усещания, малко поле на четивния пръст. Брайловата книга е жизненоважна за обучението на слепите деца. Това е единствената книга, която те могат да тълкуват самостоятелно, само тя може да поддържа и развива придобитата брайлова гра-

мотност. Брайловото четене е без посредник и затова позволява по-голяма задълбоченост. Брайлът се развива непрекъснато и при това развитие една част от неговите недостатъци се преодоляват. Например с въвеждането на брайлов краткопис и стенография се намалява обемът на изданията. С въвеждането на компютърни технологии сложното книгопечатане става по-бързо и по-евтино. Вече е възможно чрез употребата на скенер хартиеният брайл да се превръща в дигитални файлове. Разработват се техники за бързо четене, които преодоляват ниската четивна скорост.

Налагането на брайлово ограмотяване на слепите и появата на книги с брайлово писмо води до откриването на библиотеки за слепи – появяват се през втората половина на XIX век. Например Кралският датски институт за слепи, с библиотека към него, е открит в Копенхаген през 1857 г. В Швеция първата библиотека за слепи е открита през 1892 г. по инициатива на Асоциацията на брайлистите.*

* Опитът на библиотеките за слепи в Дания (население 5,260 млн. ж. през 2000 г.) и Швеция (население 9 млн. ж. през 2000 г.) е интересен за нас поради няколко причини: двете страни са членове на ЕС, постигнали са много добри резултати в библиотечното обслужване на хората с увредено зрение и по брой на населението са съизмерими с България.

Характерно за почти всички библиотеки за слепи е, че те сами произвеждат документите, с които обслужват. Това се отнася както за брайловите книги и списания, така и за говорещите книги.

Съдържанието на говорещите книги е записано върху грамофонни плочи, магнетофонни ленти или касети. Първата говореща книга за слепи е създадена през 1934 г. от Библиотеката на Конгреса на САЩ и Американското общество на слепите. В Дания първата говореща книга е произведена през 1957 г. в библиотеката за слепи в Копенхаген. Първата шведска говореща книга е произведена през 1954 г. Техните силни страни са: по-добра възможност за информация с голям обем, голяма скорост на прослушване (четене), по-малък обем в сравнение с брайловите книги. Недостатъците се изразяват в следното: 1. Неметодичното използване на говорещите книги оказва отрицателно влияние върху грамотността на слепите и слабовиждащите ученици, 2. В сравнение с плоскопечатния и брайловия шрифт имат ограничени възможности за приложение – обучението по математика и музика, както и голяма част от справочната литература остават извън техния обсег; 3. Проблемът за илюстрацията става извънредно сложен. През 70-те години на XX век говорещата книга се прехвърля от магнетофонни ленти на аудиокасети. През 90-те години на XX век се появяват дигиталните говорещи книги. Те отговарят на изискванията за дълго време на прослушване и добри възможности за търсене.

През 90-те години на XX век библиотеките за слепи започват да обслужват своите ползватели с електронни книги, успоредно с обслужването с брайлови и говорещи книги. Днес в областта на библиотечните услуги съществуват следните тенденции: децентрализация на библиотечното обслужване чрез включване на общодостъпните библиотеки и разширяване на читателската аудитория на специалните библиотеки за слепи.

Библиотека за брайлови книги при Национално читалище на слепите „Луи Брайл“ – София

Историческа справка

Народното читалище на слепите е учредено в София на 29 април 1928 г. с председател Петко Стайнов. На 15 септември същата година е прието за член на Съюза на народните читалища в България. Според изследователите на читалищното дело на слепите „Първата задача на читалищното ръководство е да създаде наред с библиотеката на плосък печат и брайлова библиотека, за да отговори на културните нужди на слепите и стремежа им за самообразование. За кратко време то набира чрез дарения около 500 книги на плосък печат, които се четат колективно на слепите. Макар и бавно, брайловата библиотека увеличава своите книги, които за две години достигат 70 тома“(1). От 1930 до 1973 г. фондът на брайловата библиотека достига 9 612 тома, а броят на читателите нараства на 377.

В сп. „Зари“ откриваме сведения за

тревогите на читателите през годините. Например на 6 април 1974 г. на отчетното събрание на читалището читателите изразяват безпокойството си, че все още не е намерен начин да се намали обема на томовете, че липсват помещения за разширяване на библиотеката(2).

През 1958 г. във Варна е създадена малка библиотека, филиал на библиотеката на читалище „Луи Брайл“. Тя трябва да задоволява нуждите на двете училища за слепи деца и малкото слепи граждани. С разширяването на производственото предприятие „Успех“ на Съюза на слепите в България (ССБ) се увеличава броят на хората със зрителни увреждания. Това става причина през април 1960 г. Районният съвет на ССБ и група ентузиазирани слепи да основат читалище „Пиер Вилей“. През 1965 г. читалището разполага с 168 заглавия в 919 брайлови тома и 140 заглавия върху 817 магнитни ленти. Библиотеката открива филиали в училището „Георги Димитров“ и производствено-жилищния комплекс на предприятието. Обслужва Североизточна България и Черноморието. През 1974 г. читалището е закрито, неговата дейност се поема от новоизградения културен дом на слепите.

Библиотечен фонд

От 1928 г. до днес читалището на слепите в София е издател на брайлови книги. Подборът на заглавията се извършва от комисия. Поради липса на техника слепи жени под диктовката на зрящи четци преписват на ръка (с брайлова плоча и шило) заглавия предимно на художествената лите-

ратура за деца и възрастни. Преписването на книги от обикновено на релефно писмо е адекватно, не се правят съкращения и опростявания. Щатен служител на читалището коригира преписаните текстове, след което колите се полират (за удължаване живота на релефните точки) и подвързват в книгоvezница. Ръчно изработената книга е в един екземпляр, пълнотекстова, с едностранен брайл, без илюстрации и много скъпа. Брайловата книга е обемна и тежка. Например брайловият вариант на романа „Тютюн“ от Димитър Димов тежи 19 кг, тъй като всеки един от 19-те тома тежи около 1 кг.

От 1995 г. книгите, които постъпват във фонда на библиотеката, са изработени в читалището с електронна техника в няколко екземпляра. През периода 2001–2005 г. средно годишно се произвеждат и съответно постъпват във фонда на библиотеката 18 нови заглавия на книги. В края на 2005 г. фондът от брайлови книги на библиотеката наброява около 1800 заглавия – художествена литература, литература по отрасли на знанието и литература за деца. Около 90% от тези заглавия са в един екземпляр. Фондът на библиотеката не е обработен и не е организиран според изискванията на нормативните документи.

Библиотеката при читалище „Луи Брайл“ е задължена да включва във фонда си издаваните списания на брайл. Това е още по-наложително и поради факта, че друга библиотека не обслужва с тях. Поради острия недостиг на библиотечна площ издаваните от Съюза на слепите списания на брайл не влизат във фонда на библиотеката. Те се пазят в продължение на 1 година.

От 1999 г. библиотеката разполага с каталог на брайловите книги в машиночитаема форма.

Действащият Закон за авторското право и сродните му права (Обн. в: ДВ, бр. 56 от 1993 г.) урежда издаването на брайлови и говорещи книги, когато това не се извършва с цел печалба, да става без съгласието на автора и без да се изплаща възнаграждение.

Читатели

Потенциални читатели на библиотеката са хората със зрителни увреждания, които владеят брайловото писмо. Обикновено те са ограмотени в специалните училища за деца с нарушено зрение (в София и Варна). Късно ослепелите завършват курс за брайлова грамотност, но най-често бързо загубват тези умения.

Според отчета на читалищното настоятелство за периода 2002–2005 г. централната библиотека и филиалите ѝ се ползват от около 400 читатели(3). Библиотеката не разполага със сведения за състава на читателите по различни признаци.

Библиотечни услуги

Библиотеката обслужва читателите от цялата страна. Читателите от провинцията получават книгите по пощата в специални торби. Получават ги не в дома си, както е в Западна Европа, а в най-близкия пощенски клон. По силата на международно споразумение от 1952 г. пратките с брайлови издания пътуват безплатно. От 1970 г. на читателите в София книгите се доставят с кола по домовете.

Библиотеката предоставя книги от

своя фонд на библиотеките в двете училища и в промишлено-жилищните комплекси на ССБ в Пловдив, Варна и Дряново.

Материална база

Библиотеката има неподходящо местоположение, особено като се има предвид, че тя е предназначена да обслужва слепи хора. Намира се в най-оживената и наситена с комуникации част на града (трамвай, концентрирано автомобилно движение, липса на паркинг). Намира се на висок етаж в сграда без асансьор. Библиотечната площ е крайно недостатъчна, скъпите книги се редят на земята. Стелажите не отговарят на противопожарните изисквания и технологично не са съобразени с библиотечните изисквания. Жилището, което е пригодно за библиотека, няма достатъчно естествено и изкуствено осветление. Съществуват съмнения за якостта на подовата конструкция поради големите натоварвания от страна на книгите.

Лошата материална база силно затруднява достъпа на читателите до библиотеката, силно затруднява работата на библиотекаря и не позволява библиотеката да действа според професионалните изисквания. В следващите години библиотеката ще се разшири в съседния апартамент, предоставен на читалището от ССБ.

Библиотеки за говорещи книги към Съюза на слепите в България

Историческа справка

В началото на 60-те години читалище „Луи Брайл“ организира малко

студио за звукозапис, започва да записва говорещи книги върху магнетофонни ленти и ги предоставя на читателите. През 1971 г. фонотеката обслужва 287 читатели от Софийски район. Във фонда ѝ през годината са постъпили 118 заглавия, записани в звукозаписното студио. Към края на 1972 г. тя притежава 1500 заглавия, предимно художествена литература. Проблемите на библиотеката са сериозни: много остарели и похабени ленти, лоши презаписи на студиото, лоши условия, при които работи библиотекарят, невъзможност да се разшири фонотеката, необходимост от специална служба, която да поддържа магнетофоните на слепите, необходимост лентите да се разнасят по домовете, както е уредено разнасянето на брайлови книги.

Към 1972 г. в страната са изградени 4 библиотеки за говорещи книги – в София, Пловдив, Варна и Дряново. Към 1 януари 1974 г. фондът на оригиналните ленти наброява 1713 заглавия. Слушателите са 926 в цялата страна. За сравнение – към същата дата читателите на брайлова литература са 233. През 1977 г. софийската фонотека преминава към Съюза на слепите. За да се приближи книгата до читателя, към библиотеките за говорещи книги се разкриват библиотечни пунктове. През втората половина на 1977 г. пунктове са организирани в градовете Кюстендил, Сливен, Бургас, Шумен, Русе, Плевен и Стара Загора.

Библиотечна мрежа

Към 2006 г. библиотеките за говорещи книги са седем, открити са в

градове с производствени предприятия на Съюза: София (начало на 60-те години), Пловдив (начало на 70-те години), Варна (начало на 70-те години), Дряново (начало на 70-те години), Русе (1987 г.), Стара Загора (1987), Плевен (90-те г.). В средите на ССБ те се наричат фонобиблиотеки. Според чл. 1 на „Наредба за устройството и дейността на фонобиблиотеките“ (2000 г.) „Фонобиблиотеките обслужват членове на ССБ и са организирани в самостоятелна библиотечна мрежа, която се състои от Централна фонобиблиотека в София, базови фонобиблиотеки и пунктове към всяка една от тях.“ (4). Една част от тези библиотеки предлагат брайлови книги, осигурени от читалището в София. Тук е необходимо следното уточнение. В сборниците с вътрешни нормативни актове на Съюза на слепите от 1993 и 1996 г. са публикувани „Правилник за задачите, устройството и дейността на фонобиблиотеките на ССБ“, „Правилник за междубиблиотечно заемане във фонобиблиотечната мрежа на ССБ“ и „Правила за обслужване на читателите във фонобиблиотечната мрежа на ССБ“. Според тези документи мрежата от фонобиблиотеки е част от единната библиотечна система на страната и нормативните актове, които регламентират библиотечното дело, са в сила и за тези специални библиотеки. В сборника от 2000 г. е публикувана само гореспоменатата наредба и в нея е премахнат текстът, според който мрежата от фонобиблиотеки е част от единната библиотечна система.

Библиотечните пунктове към фонобиблиотеките имат задачата да до-

ближат книгите до читателите. Те са разкрити в производствените предприятия на съюза или в клубовете на първичните съюзни организации. Обслужването в пунктовете се извършва обикновено от председателите на първичните организации в два дни от седмицата. През 1986 г. библиотеките в София, Пловдив, Варна и Дряново имат общо 36 пункта. През 90-те години поради липса на средства за командировки и за транспорт пунктовете са затруднени да обменят частично фондовете си в регламентирани срокове (веднъж на три месеца). Някои от тях преустановяват дейността си, а други обменят фонда си веднъж или два пъти в годината. Към 1993 г., когато фонобиблиотеките са общо шест, пунктовете към тях са 29. Например библиотеката в София трябва да обслужва 8 пункта: производственото предприятие „Успех“ и училището за деца с нарушено зрение в София, и пунктовете в градовете Видин, Монтана, Враца, Перник, Кюстендил и Благоевград. Единствено пунктът в Перник редовно обменя фонда си. Поради проблемите на пунктовете една голяма част от читателите на говорещите книги остават без библиотечни услуги.

От 1994 г. библиотеките за говорещи книги, по договор с общодостъпните библиотеки, могат да им предоставят част от своите фондове, които се ползват само от членове на ССБ. От 2000 г. фонобиблиотеките могат да предоставят част от своите фондове на лица в неблагоприятно положение (старчески домове, затвори, болници и детски заведения) срещу определен от Изпълнителния съвет членски внос.

В нормативните документи на ССБ библиотеката в София е определена като централна за мрежата и са ѝ възложени ръководни и методически функции. Въпреки този статут през втората половина на 90-те години щатът на библиотеката е свит от двама библиотекари на един библиотекар.

Библиотечен фонд

До 1976 г. записите се тиражират върху магнитофонни ленти. От края на 1975 г. започва производството на говорещи книги върху касети. До 1982 г. тиражирането е върху ленти и върху касети, а след 1982 г. то е изцяло върху касети. Опитът в България и чужбина показва, че работата с касети е по-удобна за хората със зрителни увреждания. Освен това касетите са значително поевтини от лентите. Тиражът на звукозаписа се определя от броя на библиотеките, които обслужват с говорещи книги. През 70-те години библиотеките са 4. От втората половина на 90-те години те са 7, затова обикновено от оригинала се правят 7 копия – по един за всяка библиотека. Върху всяка касета се надписва на плоскопечатен шрифт и на брайл името на автора, заглавието и поредният номер на касетата.

Звукозаписите са скъпи и обемни. Най-скъпата и обемна говореща книга е „Библията“, която е записана на 90 касети. Освен художествената литература за деца и възрастни се записват учебници за средните и висшите училища. Записва се също така учебно-помощна, научна и научнопопулярна литература, обществено-политическа литература, нормативни документи,

списания. Подборът на заглавията, които ще се записват, се извършва в централната библиотека за говорещи книги в София. Комисия, в чийто състав влизат представители на различни среди на Съюза на слепите, одобрява или отхвърля предложените заглавия. Втора комисия подбира кандидатите за четци. От 2003 г. книгите се записват на компактдискове и се тиражират на аудиокасети и компактдискове.

В края на 2005 г. библиотеката в София притежава фонд от 4705 заглавия. През периода 2001–2005 г. във фонда на библиотеката постъпват общо 305 заглавия или средно годишно постъпват 61 заглавия. За сравнение – годишно Шведската библиотека за говорещи книги и брайл произвежда около 2000 заглавия и купува около 1000 заглавия от други източници.

До 1998 г. включително читателите на фонобиблиотеките всяка година получават безплатно каталог на книгите, записани в студиото през предходната година. Каталогът се разпространява в два варианта – на брайл и с плоско-печатан шрифт. В каталога включените заглавия са разпределени в следните групи: художествена литература (българска, руска, чужда), научна и научно-популярна литература (книгите са класирани в съответната област на знанието), учебници за ВУЗ и списания. Срещу библиографското описание на всяко заглавие е дадено името на четеца и времетраенето на записа в часове. Тези каталози са от голямо значение при избора на книги от страна на читателите. От 1999 г., поради финансовите проблеми на ССБ, издаването на годишния каталог е

прекратено. Новоза-писаните заглавия се оповестяват в списание „Зари“, което е печатният орган на ССБ.

Материално-техническа база

Материално-техническата база на библиотеката в София е непригодна от самото начало. Библиотечното помещение е неподходящо като местоположение и малко като площ (апартамент на 4-тия етаж в стара жилищна кооперация без асансьор на пл. „Славейков“). Стелажите са дървени, високи до тавана и разположени много близо един до друг. С увеличаването на фонда касетите се редят на два или три реда върху стелажите, а през последните години се редят по пода. На практика това означава, че една голяма част от фонда на библиотеката е недостъпен за читателите. Осветлението е неподходящо. Не са осигурени климатични условия за съхраняване на записите. Библиотеката не разполага с читателски места за прослушване на звукозаписите. Всичко това се отразява неблагоприятно върху качеството на обслужването.

От 2003 г. библиотеката се намира на нов адрес и е част от модерен библиотечно-издателски комплекс.

Читателите. Обслужване

Само членовете на ССБ могат да бъдат читатели на библиотеките за говорещи книги. Броят на читателите на фонобиблиотеките намалява. През 1992 г. около 1500 читатели са ползвали фондовете на тези библиотеки, през 2000 г. читателите са 1097, в края на 2001 г. – 737. В края на 2004 г. членовете на Съюза на слепите са 19 124 човека,

а регистрираните читатели на фонобиблиотеките и пунктовете към тях са 543 човека или 0,7%. Този процес не е свързан с намаляване на членската маса на ССБ, напротив – броят на членовете на организацията нараства с всяка изминала година.

В отчета за дейността на студиото за звукозапис, централна и базовите фонобиблиотеки в страната за 2004 г. (5) откриваме причините за намаляване броя на читателите. С изключение на София, библиотекарите в останалите 6 библиотеки са със средно образование, без библиотечна квалификация. Те съвместяват няколко длъжности и поради тази причина обслужват читателите само в определени дни от седмицата. Обикновено не се задържат продължително на това работно място. Някои от библиотеките са разположени в неподходящи помещения. Много библиотечни пунктове са престанали да обслужват читатели.

Библиотекарите посочват следните причини за намаляване броя на читателите: 1. Липса на средства за подмяна на износените касетофони с нова техника; 2. Липса на средства за транспорт и за хонорари за обслужване на пунктовете; 3. Заетата книга се изчита от няколко читатели. Във връзка с първата причина е необходимо следното разяснение. До 1989 г. ССБ осигурява своите членове с касетофони на половин цена. Например през 1976 и 1977 г. са раздадени 1200 касетофона с марка Grundig и Tesla. След 1989 г. тази практика е преустановена и техниката на читателите постепенно се амортизира. Амортизираните касетофони накъсват лентата и това води до

унищожаване на голяма част от най-четените заглавия.

Библиотеки при училищата за деца с нарушено зрение

Двете училища за деца с нарушено зрение в София и Варна са открити съответно през 1905 г. и 1945 г. През последните години в тях се обучават около 300 ученици. Извънредно важно значение на училищните библиотеки се определя от няколко фактора: 1. Значението на четенето за развитието на децата; 2. Необходимостта децата със зрителни увреждания да получават специална подкрепа по отношение на четенето; 3. Невъзможността през големи периоди от време учениците да използват други библиотеки поради условията на интернат, при които живеят; 4. Библиотеките са единственият източник на литература със специална форма.

Библиотеките при училищата в София и Варна обслужват със следните документи: книги и списания с обикновен шрифт, книги и списания на брайлово писмо, говорещи книги и списания, електронни документи.

Електронна библиотека

Историята на българската програма за синтезиран говор започва през 1991 г., когато Борислав Захариев създава синтезатор, работещ под DOS с 16-битови компютри. От началото на 90-те години и в България предпечатната подготовка на издаваните книги, вестници и списания се прави на компютър вместо на пишеща ма-

шина. Набрания на компютър издания след известна обработка стават достъпни за говорния синтезатор. По този начин в края на 1994 г. хората със зрителни увреждания у нас имат на разположение първите около 300 заглавия на книги, предимно научна фантастика.

През 1994 г. се поставя началото на електронната библиотека в читалище „Луи Брайл“. По молба на читалището някои от издателствата предоставят текстовете на своите книги като записи на магнитен носител. Първите текстове се почистват от излишните команди от самите издателства. Преобразуваната вече книга в чист вид може да се чете чрез изработената от Борислав Захариев и усъвършенстваната от Торос Хованесян говореща програма. През втората половина на 1994 г. и началото на 1995 г. читалището започва да предоставя първите няколко десетки обработени заглавия на притежателите на персонални компютри. От януари 1999 г. читалището изпраща своите електронни книги до читателите си и по електронната поща.

През 1995 г. се появява нов център за информационно и библиотечно обслужване на хората със зрителни увреждания – Фондация „Хоризонти“. Учредена е от група специалисти и студенти и има за задача да подпомага с техника и информация образованието и професионалната практика на тези хора. Към края на 1999 г. притежава над 100 заглавия учебна литература на електронни носители. Тези заглавия са предоставени от различни издателства. Към края на 2002 г. фондацията има следните постижения. Създава ком-

пютърна зала, пригодена за използване от студенти и специалисти с нарушено зрение. Компютрите са снабдени със специални платки и програми за синтезиран говор. Слага началото на електронна библиотека за професионална и учебна литература. Тя може да се използва по няколко начина: чрез дискети, дискове, интернет или чрез компютрите в клуба на фондацията. Фондация „Хоризонти“ е единствената организация в България, която използва скенери за създаване на електронни книги (в случаите, когато не съществуват електронни записи).

Електронна библиотека се създава и в Съюза на слепите в България. Създаването на библиотечни фондове на компютър прави много лесно тяхното мултиплициране – всеки един от възникващите компютърни библиотечни центрове може с лекота да притежава фонда, достъпен във всички останали. Електронната библиотека на ССБ и електронната библиотека на Фондация „Хоризонти“ периодично си обменят новите заглавия.

Електронната библиотека за хората със зрителни увреждания се създава и поддържа от: Национално читалище на слепите, Съюза на слепите, Фондация „Хоризонти“ и Виктор Любенов. В края на 2005 г. електронната библиотека на Съюза на слепите съдържа 1840 заглавия. Към 10 февруари 2006 г. обединеният каталог на електронните книги на читалището, фондация „Хоризонти“ и Виктор Любенов съдържа 2776 заглавия (предимно литература на български език).

През 2005 г. Българската асоциация по компютърна лингвистика създава

нов синтезатор за българска реч, работещ в Windows среда.

Общодостъпни библиотеки

В Манифестите към публичните библиотеки от 1972 г. и 1994 г. ЮНЕСКО препоръчва библиотеките да посрещат специфичните потребности на хората с увреждания, вкл. зрителни. През периода 1990–2000 г. една от основните насоки в дейността на Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ е съвместна работа с конкретни общодостъпни библиотеки за обслужване на читателите със специални нужди. В края на 1994 г. между Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ и Универсалната научна библиотека „Н. Фурнаджиев“ – Пазарджик се сключва договор с предмет – внедряване на програма на НБКМ за обслужване на лицата в неблагоприятно положение от УНБ през периода януари 1995 – декември 1996 г. По отношение на хората със зрителни увреждания са постигнати следните резултати. Библиотеката работи в активно сътрудничество с районната организация на ССБ. В нея членуват 563 човека, от тях 29 са с висше образование. Създадена е сбирка от говорещи книги. Началото на сбирката е поставено през 1996 г., когато проект на библиотеката спечелва конкурс на фондация „Отворено общество“. Към октомври 2000 г. библиотеката притежава 49 заглавия, записани на 474 касети. По-голямата част от тях са подбрани като тематика и заглавия от библиотекарите и са съобразени с читателските търсения на хората със зрителни увреждания. За около четири

и половина години 63 читатели са заели 175 заглавия на 2429 касети. Поради отдалечеността на библиотеката от центъра на града обслужването с говорещи книги е изнесено в клуба на районната съюзна организация. През 2000 г. със средства на Фондация „Отворено общество“ в библиотеката е изграден компютърен център за библиотечно-информационно обслужване и е осигурен безплатен за библиотеката годишен абонамент за интернет. Едно читателско място е оборудвано с компютър с необходимите приспособления за хората с увредено зрение(6).

Опитът на библиотека „Дора Габе“ в Добрич за обслужване на читатели със специални нужди започва през 80-те години. През февруари 1996 г. библиотеката сключва договор за съвместна дейност с Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ за изработване и приложение на Общинска програма за библиотечно обслужване на лицата в неблагоприятно положение на територията на гр. Добрич. Програмата обхваща групите лица в неблагоприятно положение, определени в документите на ИФЛА – лица със зрителни, слухови, физически и умствени увреждания, възрастни хора, пациенти в болнични заведения. Включени са също децата от ромски произход и децата от Дома за сираци. Основна цел на програмата е да направи достъпни информацията и библиотечните услуги за лицата, които поради различни причини не са в състояние да използват обикновените книги и традиционните услуги на библиотеката. През март 1997 г. библио-

теката кандидатства с проект „Обслужване на лицата в неблагоприятно положение“ в програма „Библиотеки“ на Фондация „Отворено общество“. Проектът е частично подкрепен и библиотеката получава звукозаписваща и звуковъзпроизвеждаща техника – аудио Hi Fi мини компонентна система Technics-SC-CH 540, 10 броя уокмени Panasonic R Q- V 201 и 153 броя аудиокасети. В студиото за записи към Съюза на слепите са записани 13 заглавия на говорещи книги. През 1998 г. е сключен договор за съвместна дейност с Първичната организация на слепите в града. Библиотеката ѝ предоставя говорещи книги и аудиотехника. Желаетелите членове на организацията са обучени да си служат с новите уокмени. Говорещи книги и аудиотехника са предоставени и на Центъра за социална рехабилитация и интеграция.

Читателите със специални нужди, включително хората със зрителни увреждания, ползват безплатно традиционните библиотечни услуги, те не заплащат читателски абонамент, безплатни са и всички организирани за тях форми на обслужване. За тях, като изключение от Правилника за обслужване, се допуска заемане на повече от пет документа. Тези читатели се обслужват наред с останалите в рамките на пълното работно време на библиотеката. Могат да бъдат обслужвани и чрез пълномощник. Няколко доброволни сътрудника разнасят книги по домовете на инвалиди и стари хора(7).

Заклучение

Установено е, че слепите нямат сериозни проблеми при възприемане на

информацията. Изследвания показват, че слепите и виждащите ученици имат равни постижения в осмисляне на прочетеното. Проблемът на слепите е, че не могат да четат печатен текст. Хората със слабо зрение също имат много сериозни проблеми с четенето. С помощта на оптични средства те четат бавно и се уморяват бързо – след първите няколко изречения, след първата страница, след първите няколко страници. За да могат да четат, слепите и слабовиждащите хора се нуждаят от документи със специална (алтернативна) форма и от технически средства, които подпомагат четенето. Под документи със специална форма разбираме книги и списания с релефно-точков (брайлов) шрифт, говорещи книги и периодични издания, книги с уголемен шрифт, електронни текстове. Под помощни технически средства разбираме оптични средства, касетофон, апарат затворена телевизия, компютър, машини за четене. Тъй като навсякъде по света книгите със специална форма представляват една много малка част от общата издателска продукция, изходът е в комбинираното използване на алтернативните възможности за четене.

В страните с добро библиотечно обслужване на хората с увредено зрение производството на документи със специална форма се финансира от държавата. В България и в миналото, и днес сложното и извънредно скъпо производство на тези документи се осъществява единствено от неправителствените организации на хората със зрителни увреждания. Поради тези причини сбирките от български брай-

лови и говорещи книги са скромни – съответно 1800 и 4705 заглавия. За сравнение – в края на 2005 г. в Датската национална библиотека за слепи сбирката от брайлови книги съдържа приблизително 4200 заглавия, а сбирката от говорещи книги върху аудиокасети – 12 000 заглавия(8). У нас не се произвеждат книги с уголемен шрифт и добър контраст, които са жизнено необходими за децата със слабо зрение. Дори учебниците, които слабовиждащите деца ползват, не са с уголемен шрифт. Най-сериозни са проблемите на литературата за деца и на учебната и учебнопомощната литература за учениците и студентите.

За незрящите читатели библиотечното обслужване има изключително важно значение, тъй като не съществува пазар на документи със специална форма. Във всяка страна с добре развити библиотечни услуги за хората с увредено зрение съществуват: специална нормативна уредба, голяма държавна библиотека за слепи, процес на децентрализация на обслужването чрез включване на общодостъпните библиотеки. В Дания и Швеция, например, всички тези условия са изпълнени. У нас нормативните документи, които се отнасят за библиотечното дело като цяло, или се отнасят за отделни библиотечни дейности и библиотеки, не регламентират библиотечното обслужване на читателите със зрителни увреждания. Единствено в документа „Основни правни и финансово-счетоводни проблеми и положения за запазване на библиотечните фондове“ (1987 г.) се споменават библиотеките към Съюза на слепите. Българските

библиотеки за слепи по своя фонд и щат са малки библиотеки към неправителствените организации на хората с увредено зрение. По редица причини те не могат да действат като професионално организирани библиотеки. Освен това разделното обслужване с брайлови и говорещи книги, а през последните години и с електронни книги, от различни ведомствени библиотеки оскъпява библиотечните услуги и понижава тяхното качество. Липсата на държавна библиотека за слепи е пречка за включването на общодостъпните библиотеки в обслужването на хората с увредено зрение.

Данните от изследванията на Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ от 1998 г. и 2001 г.(9) разкриват следната картина: сред българските читатели с увредено зрение най-голямо разпространение имат говорещите книги (такава е картината в страните от Западна Европа и в САЩ), нуждите от брайлови книги са по-големи от възможностите да бъдат посрещнати, разпространението на модерните електронни средства за четене е много слабо. Анкетираните читатели преценяват, че библиотеките за слепи задоволяват читателските потребности от художествена литература, но не са в състояние да задоволят потребностите от учебна, справочна, научна и научнопопулярна литература.

По мое дълбоко убеждение големите проблеми в книгоиздаването и библиотечните услуги за слепи в България произтичат от това: 1. Пропуснат е моментът библиотеката на читалището, централната библиотека на Съюза на слепите, студиото за звукозапис и

брайловата печатница на Съюза на слепите да се обединят в една голяма библиотека за слепи; 2. Не е осъществено одържавяването на библиотеката за слепи. За сравнение – образцовите днес Датска национална библиотека за слепи и Шведска библиотека за говорещи книги и брайл са одържавени в определен период от своето развитие, първата – през 1924 г., а втората – през 1980 г. От години поддържам разбирането, че е необходимо да се създаде държавна библиотека за документите със специална форма. Подобно на библиотеките за слепи по света, тя трябва да съдържа в структурата си производствени звена за брайловата, говорещата и електронната книга. Най-добрият вариант за създаването на тази библиотека е обединяването на съществуващите библиотеки за слепи.

Във връзка с приемането в Европейския съюз България поема редица международноправни задължения, които се отнасят до правата на човека. Тези задължения изискват държавата да поеме своите отговорности по отношение на достъпа до информация на хората, които не могат да четат обикновените печатни текстове. Наложително е нормативната база в областта на библиотечното дело да регулира обслужването на хората с увредено зрение. От първостепенно значение е държавата да финансира производството на документи със специална

форма. На практика това може да се осъществи със създаването на специална библиотека, която, в съответствие с най-добрия световен опит, е отговорна за производството и обслужването с тези документи. Наложително е също така към Министерството на културата да се учреди национален фонд, който да финансира проекти на издателства и библиотеки по отношение на хората с увреждания.

Литература

1. **Белобрадов, Христо.** Читалищното дело на слепите // Научно-теоретична конференция по история на делото на слепите в България : Сб. доклади. София, 1974, 53-65.
2. **Минчев, М.** Трвоги на читателите [на брайлови и говорещи книги] // Зари, 1974, № 7, с. 3.
3. **Доклад** на настоятелството на Национално читалище на слепите „Луи Брайл“ за периода 2002–2005 г. <www.nlib.bg>
4. **Съюз на слепите в България.** Вътрешно-съюзни нормативни документи. София, 1989.
5. **Томова, Красимира.** Отчет за дейността на студиото за звукозапис, централна и базовите фонобиблиотекски в страната за 2004 година // Зари, 2005, № 4, 3-8.
6. **Бойрикова, Марияна.** Опитът на библиотека „Никола Фурнаджиев“ – Пазарджик в библиотечното обслужване на лицата в неблагоприятно положение // Библиотечно обслужване на лицата в неблагоприятно положение : Сб. доклади. Добрич, 2000, 37-39.
7. **Ненова, Живка.** Опитът на библиотека „Дора Габе“ – Добрич за обслужване на лицата в неблагоприятно положение // Библиотечно обслужване на лицата в неблагоприятно положение : Сб. доклади. Добрич, 2000, 33-36.
8. **Danische National Library for the Blind** <www.dbb.dk>
9. **Стефанова, Димитрийка.** Незрящите читатели : Изводи от две социологически изследвания // Зари, 2003, № 12, 30-32.

ЗА КОЛЕКЦИЯТА ОТ КНИГИ ПО НУМИЗМАТИКА В НАРОДНА БИБЛИОТЕКА „ПЕТКО СЛАВЕЙКОВ“ – ВЕЛИКО ТЪРНОВО

ИВАН АЛЕКСАНДРОВ

От 1921 г. Народна библиотека „Петко Славейков“ е със статут на трето национално хранилище. Независимо от промените в библиотечното законодателство, от променящата се крива на издателската политика, финансовите възможности и читателското търсене, стремежът на институцията и хората, които работят в нея, е да се осигурява максимална пълнота на книжовните фондове и тяхното опазване през годините. В този смисъл прегледът и представянето на библиотечната нумизматична колекция до голяма степен отразява издаденото по темата в България от Освобождението до наши дни и процесите, произтичащи от интереса към нумизматичната тема.

Библиотеката притежава около 80 нумизматични книги, преобладаващата част са на български език — 59, девет са на руски език, няколко са на английски, немски, румънски и гръцки език. В голямата си част българоезичните книги са постъпили в нашите фондове съгласно Закона за задължителното депозиране, малко от тях са закупени, или подарени на библиотеката от авторите, от издателства и организации, които работят в областта на културата и образованието. Библиографското им оформяне може да определим като добро, съпроводени са

от грижливо изработен справочен апарат — внушителни списъци с изворов материал, добре изготвени речници на използваните термини, именни и географски показалци. Автори и издатели са отделили подобаващо внимание на илюстративния материал — визуалната представа за всяка монета и банкнота е допълнена от подробни и професионално изготвени анотации.

Според ретроспективната национална библиография книгите по темата, издадени в България от Освобождението до 50-те години на XX век, са около 30. За съжаление във фонда на библиотеката от този период са постъпили едва половината от тях. Всички са запазени благодарение на специалния режим на ползване, носят следи от четене и препрочитане, множество отметки и подчертавания, свидетелство за проявен интерес през годините. Най-старият нумизматичен труд, с който разполагаме, е на Никола Мушмов — „Две неиздадени български монети“, самостоятелен отпечатък от „Известия на Българското археологическо дружество“ от 1912 г., подарен от синовете на издателя Ефрем Попхристов. Библиотеката не притежава издания от 60-те години на XX век. През следващите 20 години нумизма-

тичните книги, които постъпват във фонда, са едва 7. Сред тях се открояват монографиите на Тодор Герасимов „Антични и средновековни монети в България“ (София, 1975), на Иван Йорданов „Монети и монетно обръщение в средновековна България 1081–1261“ (София, 1984), на Йорданка Юркова „Монетосеченето на градовете в Долна Мизия и Тракия II–III в.“ (София, 1987).

Характеризиращ за последните две десетилетия е очевидно увеличаващият се интерес към нумизматичната тема. През 90-те години на XX век книгите, постъпили в библиотеката, са 22, а от 2000 г. до настоящия момент – вече 15. Прави впечатление все по-добрата полиграфия, професионалното художествено оформление, цветовото разнообразие.

По своето съдържание нумизматичната библиотечна колекция е твърде разнообразна и очевидно отразява нуждата от информация, проектирана във времето на издаване, и изследователските интереси на българските учени. Сред книгите има едно ръководство, важно за времето на своето създаване, а може би и днес. Става дума за „Ръководство за разкопки, събиране и запазване на старини и монети“, издание на Българския археологически институт от 1922 г. (234 с. с ил.) с автор Рафаил Попов.

Силно впечатление прави внушителният брой каталози в колекцията. Ще оставим на специалистите да се произнесат относно пълнотата, хронологията и точността на данните. Ще отбележим само, че видът и обемът им респектира, а фактът, че се издават и

преиздават е категорично доказателство за необходимостта от каталогизация. Най-старото издание, с което разполагаме, е каталог на българските монети за 100 години от Радосвет Каменов. Следва каталогът на Георги Ликов „Българските монети. 1880–1992“. За кратко време издателство „Булфила“ осъществява три издания със същото заглавие. По случай 120-та и 125-та годишнина от създаването си каталози на българските монети и банкноти изготвя и Българската народна банка. Те претърпяват по две издания и са с изключително богат илюстративен материал, представят всички български банкноти и монети в обръщение, включително и тези, които не са емитирани.

В колекцията на библиотеката има още няколко каталога – на Норман Фостър „Римски монети и техните стойности“ (София, Инвест груп, 1998, 299 с.) и на Ангел Радусhev и Господин Жеков „Каталог на средновековните монети IX–XV век“ (София, Агато, 1999, 252 с.), съставен на базата на нумизматичен материал от най-голямата и пълна частна колекция от средновековни български монети. Забележителни като присъствие и важно допълнение в колекцията са каталозите на Христо Харитонов: „Златото на Византия“ (2003) и „Среброто на Византия“ (2003).

Интересни са справочните книги по нумизматика, които библиотеката притежава от последните години, с автор отново Христо Харитонов. Трудът „Антична нумизматика“ (В. Търново, Абагар, 294 с.), претърпял две издания (1996 и 2004 г.), акцентува

върху монетните находки по нашите земи, съдържа ценни коментари и е ценно методическо помагало. Важни за днешните и бъдещите изследователи са останалите справочници – „Монетите в българската народна култура през XV–XVIII век“ (В. Търново, Елпис, 1994, 136 с.); „Енциклопедия нумизматика. Монетите на Европа в България XV–XVIII в.“ (В. Търново, Абагар, 1998, 375 с. с ил., таб. и схеми), „Нумизматика на България. Енциклопедия“ (В. Търново, Абагар, 2000, 486 с.); „Стари мерки, теглилки и монети в България (VII–XX век)“ (2004). Изданията имат голяма справочна стойност, респектират с богатия си илюстративен материал и големия обем информация, която предоставят.

Ще отбележа присъствието и на няколко албума. Два от тях са с автор Йорданка Юркова „Античните монети в България“ (1971) и „24 монети и печати от България“ (1978). Интересен е опитът на Великотърновския исторически музей – футляр с популяризаторска и естетическа стойност, наречен „Монетите на българските царе“, съдържащ 10 цветни снимки с паралелен текст на 4 езика. Притежаваме и издание, свързано с аукцион на антични и средновековни монети и медали от 1996 г., проведен в Националния исторически музей.

Ще отлеча краеведския подход към нумизматичната тема. Още през 20-те години на XX век изследване на монетната колекция на Варненския музей е направил Карел Шкорпил. В резултат излиза малката книжка „Царският тип на монетите в гр. Варна в сбирката на Варненския музей“ (Варна,

б.г., 8 с.). Краеведско е изследването на Лъчезар Лазаров „Циркулация и трезориране на колониалните монети с по два образа на аверса“ (във връзка с находката от с. Славейково, Провадийско). Историята на Велико Търново не би могла да не мотивира учените по посока на монетното обръщение през Средновековието. На тази тема е монографията на Константин Дочев „Монети и парично обръщение в Търново XII–XIV век“ (В. Търново, STN, 1992, 320 с.). Освен с монетите, сечени и използвани в старата столица, изследването запознава с паричните знаци на средновековни владетели от Византия, Латинската империя, Никея, Солун, Епир, Венеция, Сърбия, Златната орда. „Монети и монетна циркулация в античните керамични центрове Павликени и Бутово“ на Марко Цочев също е с краеведска насоченост и анализира нумизматичния материал от археологическите находки в посочените райони, останали до момента извън обсега на научна интерпретация. Най-новото краеведско нумизматично изследване, с което разполагаме, е на Костадин Кисъов „Тракийската култура в региона на Пловдив и течението на р. Стряма през втората половина на I хилядолетие преди Христа“ (2004).

Библиотеката притежава и колекция от издаваните през годините списания по темата. Пазим и предоставяме на своите читатели списанията „Нумизматика“, „Нумизматика и сфрагистика“, „Нумизматичен бюлетин“, „Нумизматични изследвания“, „Нумизматична информация“. За да бъдем полезни и при необходимост, ползваме възможностите на Междубiblio-

течната заемна служба и интернет, които осигуряват достъп до фондовете на други библиотеки и информация, намираща се във виртуалното пространство.

Трябва да кажем, че въпреки голямата ни ангажираност с проблема по комплектуването, колекцията от книги по нумизматика е непълна. Това се дължи на неспазването на Закона за депозита от страна на българските издателства и недостатъчните финансови възможности на библиотеката.

Независимо от трудностите стремежът ни към обогатяване с всички новоизлезли книги по темата е непроменим. Смятаме, че всяка от тях е свидетелство за полиграфичните възможности на времето, в което е създадена, за вниманието и интереса към нумизматиката от страна на изследователи, издатели, читатели. В своята общност книгите и списанията са солидна информационна банка и се ползват от археолози, историци, художници, учени, краеведи и колекционери.

IN MEMORIAM

На 12 януари почина **Михаил Станчев**.

Има защо да скърбим. Той остави у нас много спомени. Замисляме се за него и с усмивка си го представяме – като истински кавалер поднася пролетни кокичета на колежките, танцува добре. Станчев беше енциклопедист. Разговорите за музика, кино, привличаха хора и от други отдели. И всичко това – с финес и дискретност. Наред с тъгата, непрекъснато изплува живото общуване. Защото Мишо Станчев беше личност. Избрал поприцето на офицера, животът го насочва по други пътища. Попада случайно в областта на библиотечното дело и остава докрай като работи с отговорността на воин. Той беше част от подготвен, всеотдаен екип, сложил отпечатък върху цял един етап от развитието на библиотеките в България. „Не ни нарекоха със гръмко име, живеехме с вяра в доброто и света“ – пише той в стиховете си. Философ по образование и житейска нагласа, подчинява математиката на изграждането на библиотечните фондове. Изследването му „Количествени методи за изучаване на книжните фондове“ има признание не само у нас, но и в чужбина.

Благодарение на своите универсални знания Станчев работи задълбочено в Столичната библиотека 23 години. През 1970 г. печели конкурс за научен сътрудник в Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“. С характерната за него упоритост той работи по проблеми като планиране на комплектуването, оптималната осигуреност. Те са особено актуални и днес, когато нуждите за финансиране, библиотечен персонал, трябва да се доказват непрекъснато. Значително внимание М. Станчев отделя на профила на фонда, както и на координацията на комплектуването – въпроси, решени от него с присъщата далновидност.

Пътешественик с многостранни интереси – няма по-важни планински маршрути в България, по които Мишо не е минал. Вероятно любознателната му душа ще обиколи и Гърция, Австрия, и други страни, които той посещаваше след предварителна подготовка. „И потърси в далечината какво ни остава, догдето не сме го отминали.“ Той много внимателно гледаше да не пропусне нещо.

Издържал предизвикателствата на битието, пред които други характери биха се огънали, Станчев проявяваше много изобретателност и сръчност. И тук той не искаше да бъде егоист, както и в науката. Споделяше идеите си в „Направи си сам“. Отговорността му беше имплицитно дадена. Веднага след демократичните промени той се включи в основаването на списанието „Един завет“, заедно със свои бойни другари от Военното училище. През 1999 г. издаде стихосбирката „Гласовете от ъглите на времената“, където обобщава своите вълнения. „Не ми е жал за самия мене, а за мечтите, с които живях“ – възкликва той.

С мисъл за хората и отговорност към тях – така ще го запомним. Не случайно той отправя молбата: „Боже, за тези, които се раждат с надежда, светът съхрани.“

Гая Дириманова
Славянка Скопцова

50 ГОДИНИ РЕГИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА „САВА ДОБРОПЛОДНИ“ – СЛИВЕН

ДОНКА ПРАВДОМИРОВА

На 1 и 2 декември 2005 г. Регионалната библиотека „Сава Доброплодни“ в Сливен отбеляза своя 50-годишен юбилей. Библиотеката е създадена в изпълнение на Постановлението на Министерския съвет от 1952 г. за откриване на държавни библиотеки в няколко от бързо развиващите се градове в страната, между които е и градът на войводите. През лятото на 1955 г. ИК на ГНС в Сливен излиза с решение за преустройство на бившата сграда на полицейското управление и комплектуване на фондовете на Градска държавна библиотека. На 23 юни 1956 г. библиотеката отваря вратите си за посетители, като им предоставя около 9000 книги и 20 периодични издания. През 1957 г. Градската библиотека придобива статут на една от окръжните библиотеки, създадени със специално министерско постановление. Пътят, който извървява през своето петдесетилетие Универсалната библиотека „Сава Доброплодни“ е нелек, изпълнен е с много трудности, но благодарение на своите директори и особено на Росица Петрова, която поема управлението през 1992 г., днес се нарежда сред най-модерните регионални библиотеки в страната.

В годинита на юбилей фондовете на библиотека „Сава Доброплодни“ наброяват над 270 000 библиотечни единици. Освен това тя е архив на

местния печат, център на справочно-библиографската и информационна дейност, на краеведската библиография и методичен координационен център за всички библиотеки от Сливенска и Ямболска области.

Библиотеката разполага с електронна читалня за достъп до интернет и локална автоматизирана мрежа за достъп на потребителите до всичките ѝ информационни масиви. С това модерно оборудване и с Регионалния евродеск център по програмата „Младеш“ на ЕС, който предлага информация за работа, обучение и проекти за млади хора в ЕС, библиотеката вече е част от информационното общество без граници.

Работеща с европейски измерения, Регионалната библиотека „Сава Доброплодни“ изпълнява редица международни проекти в партньорство с чуждестранни сродни институции и фестивали: Регионална библиотека в Гера (Германия), Областна библиотека в Тернопол (Украйна), с най-голямата детска библиотека в Италия „Едмондо Де Амичис“ (Генуа), с Международния фестивал „Библиобраз“ (Москва) и др.

Направлението, което особено отличава библиотеката от останалите регионални библиотеки в страната, е целенасочената ѝ работа с децата и детската книга. От 1999 г. библиотека „Сава Доброплодни“ организира На-

*Поздравителен адрес на министъра на културата проф. Стефан Данаилов
до колектива на Регионална библиотека „Сава Доброплодни“*

Скъпи приятели,

Сърдечно ви поздравявам от името на Министерството на културата по повод половинвековния юбилей на уважавания и високоценен културен институт – Регионална библиотека „Сава Доброплодни“.

Централна библиотека за регион, надхвърлил границите на Сливенския край, тя допринася за разширяване и демократизиране достъпа до човешкото знание и съвременната информация. Чрез прилагането на новите технологии демонстрира и възможности на съвременна библиотека, която успешно приспособява услугите си към нуждите на модерното общество. Широко отворена към всички, тя е особено привлекателна за децата, които тук осъществяват своите срещи с книгата и нейните създатели, учат се да творят и насърчени поемат пътя на своята духовна и личностна реализация.

С много ентусиазъм, амбиция и оправдано професионално самочувствие тази библиотека достойно представя нашата култура в европейския обмен на постиженията в областта на библиотечното дело.

Честит празник!

ционален фестивал на детската книга, подкрепяна от Министерството на културата и Националния център за книгата към него, от сливенската община и от Областната управа, а също и от Агенцията за работа с българите в чужбина. Последните два фестивала преминаха под патронажа на първата дама на България – г-жа Зорка Първанова.

От 2004 г. в рамките на фестивала се връчва и Национална награда „Георги Константинов“ за принос в детското книгоиздаване в четири категории: за цялостен принос, издателство, автор и илюстратор.

Своя юбилей библиотеката отбеляза освен с тържествена церемония и с научна конференция, посветена на 185-годишнината от рождението на патрона ѝ – възрожденския книжовник и учител Сава Доброплодни. Тя се проведе на 1 декември в зала „Май“. Сред участниците се откриха имената на ст.н.с. д-р Румяна Дамянова от Института за литература към БАН, на доц. д-р Юлия Николова от ПУ „Паисий Хилендарски“, на доц. д-р Юрий Проданов от Шуменския университет, на проф. д.б.н. Иван Желев и др. С доклад се представи и д-р Драго Негован от Сремски Карловци (Р Сърбия

и Черна гора). Обстоен доклад за просветно-педагогическите възгледи на С. Доброплодни изнесе и директорката на библиотеката Р. Петрова в съавторство с Б. Карачивиева.

Регионалната библиотека ознаменува юбилея си и с няколко издания, които летописват историята ѝ и живота и творчеството на нейния патрон. За отбелязване е, че докладите от конференцията са били предварително събрани и отпечатани в сборника „185 години от рождението на Сава Доброплодни“ (1). За него е съставена и биобиблиография. Неин автор е Р. Петрова, която е издирила 422 публикации „от“ и „за“ възрожденския книжовник (2).

Други две издания са посветени на историческото развитие на библиотеката. Това са библиографският указател „50 години Регионална библиотека „Сава Доброплодни“ Сливен“ (3) и летописът, носещ същото заглавие (4). Автор и на двете издания е директорката на библиотеката Р. Петрова. 636 публикации в библиографията и около 500 конкретни факти в летописа представят в синтезирана и информационно наситена форма 50-годишната история на библиотеката.

Освен солидните научни и библиографски издания, като памет за 50-годишнината на библиотеката ще остане и юбилейният вестник „50 години Регионална библиотека „Сава Доброплодни“. На неговите страници са напечатани приветствията на министъра на културата проф. Стефан Да-

наилов и на 50 общественици, ръководители на библиотеки от страната, на бивши служители и приятели на библиотеката „Сава Доброплодни“.

Към тези благопожелания имам честта да поднеса и пожеланията на цялата академична общност на Специализираното висше училище по библиотекознание и информационни технологии (СВУБИТ). Изразих и професионалното ни задоволство от факта, че първият директор на Регионална библиотека „Сава Доброплодни“ в Сливен – Калина Косева – е възпитаница на Държавния библиотекарски институт (днес СВУБИТ) и че през последното десетилетие библиотеката учудва своите „посестрими“, водена също от наш възпитаник – Росица Петрова-Василева.

На многая лета, скъпи колеги!

Юбилейните издания на библиотеката

1. 185 години от рождението на Сава Доброплодни : Сб. докл. от Юбил. науч. сесия, 1-2 дек. 2005 г. – Сливен : Рег. б-ка С. Доброплодни, 2005. – 177 с.

2. Сава Доброплодни : Биобиблиография / Състав. Р. Петрова-Василева. Науч. ред. В. Бойчева. – Сливен : Рег. б-ка С. Доброплодни, 2005. – 127 с.

3. 50 години Регионална библиотека „Сава Доброплодни“ Сливен : Библиогр. указател / Състав. Р. Петрова-Василева, Г. Чолакова. – Сливен : Рег. б-ка С. Доброплодни, 2005. – 151 с.

4. 50 години Регионална библиотека „Сава Доброплодни“ Сливен : Летопис / Състав. Р. Петрова-Василева. – Сливен : Рег. б-ка С. Доброплодни, 2005. – 91 с.

5. 50 години Регионална библиотека „Сава Доброплодни“. – Юбилейен вестник. – Бр. единствен. – Сливен, 1 дек. 2005 г. – 8 с.

ДЕЙНОСТТА НА РАЙЧО КАРОЛЕВ КАТО ДИРЕКТОР НА НАРОДНАТА БИБЛИОТЕКА В СОФИЯ

ПО ПОВОД 160 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО МУ

ПЕЛО МИХАЙЛОВ

Навършиха се 160 години от рождението на Райчо Каролев, бивш директор на Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“, заемал този пост още в края на XIX век (1895–1899).

Каролев е бележит български общественик с големи заслуги към училищното образование. Най-дълго е работил като учител, но е бил и на редица изборни длъжности в местната и държавната администрация, както и в някои обществени учреждения.

Биографични данни

Райчо (Рачо) Михов Каролев е роден на 15 февруари (по стар стил, 28 февруари по нов стил) 1846 г. в Габрово.

Завършва Духовната семинария в Киев (1867) и Киевската духовна академия (1871). От 1871 до 1877 г. учителства в Габровското училище, като през 1874/75 г. е избран за негов директор – пост, който заема две учебни години. След разгрома на Априлското въстание през 1876 г. е арестуван от турските власти и престоюва един месец в търновския затвор.

Избран е за председател на Габровския окръжен управителен съвет (1877–1878). През август 1878 г. е назначен за инспектор на народните училища в Русенска губерния и като

такъв е депутат „по право“ в Учредителното народно събрание в Търново (1879), където участва в приемането на Търновската конституция. Председател е на Видинския губернский административен съвет (1879). След това инспектор (1879–1880) и директор (1880–1884) на Габровската гимназия.

Народен представител е в I (1879–1880), II (1880–1881) и IV (1884–1886) общинско народно събрание. От 30 юни 1884 г. до 9 август 1886 г. Райчо Каролев е министър на народното просвещение в кабинета на Петко Каравелов.

След това е директор на Първотретомажка гимназия в София (1886–1894) и на Държавната мъжка гимназия „Княз Александър I“ в Пловдив (1894–1899), началник е на отделение в Министерството на народното просвещение (1894–1895).

Райчо Каролев става директор на Народната библиотека в София (както се е наричала тогава) на 1 февруари 1895 и заема този пост до 12 април 1899 г., когато е освободен, поради преминаване на длъжността и.д. директор на Статистиката (1899). След това е учител в Софийската девическата гимназия (1899–1903) и съветник във Върховната сметна палата (1903–1910).

През 1871 г. Райчо Каролев е избран за дописен, а през 1884 г. и за редовен член на Българското книжовно дружество (Българска академия на науките от 1911 г.).

Той е автор, съставител или преводач на 23 учебници за българското училище по история, българска църковна история, богослужение и география, претърпели общо 42 издания. В продължение на 15 години е редактор на първото българско географско списание „Пътешественик“.

Умира на 12 март 1928 г. в София.

Начело на Народната библиотека

С Указ № 6 от 31 януари 1895 г. Райчо Каролев е уволнен от поста началник на отделение при Министерството на народното просвещение, поради закриване на длъжността му, считано от 1 януари същата година, и е назначен на вакантното място директор на Народната библиотека в София, считано от 1 февруари (1). Той приема библиотеката от поддиректора Димитър Христов, тъй като дотогавашният директор Димитър Маринов е овакантил длъжността в началото на годината.

Периодът, в който Райчо Каролев е начело на Народната библиотека, се помни с четири важни събития: 1. Влиза в сила първият закон за депозита; 2. Приема се първият правилник на библиотеката; 3. Отпечатват се първите издания на библиотеката; 4. Завършва работата по каталога на библиотеката и започва печатането му.

Първият закон за депозита

Заслугата за приемането през 1897 г. на първия закон за депозита в България е на тогавашния министър на народното просвещение Константин Величков – поет, писател и общественик. Той предлага на IX обикновено народното събрание проектозакон, който е приет на 31 януари и се превръща в „Закон за депозиране печатни издания в народните библиотеки“, влязъл в сила от 22 февруари 1897 г.(2).

Според чл. 1 от закона, „всеки съдържател на печатница... е длъжен да дава безплатно в полза на народните колекции при библиотеките в София и Пловдив... по 2 екземпляра (всичко 4) от всяка книга, брошура, вестник, списание, възвание, гравюра, карти и въобще всяко напечатано или възпроизведено по друг начин произведение...“. Без пряка заслуга за изготвянето и приемането на този закон, Райчо Каролев е първият директор на библиотеката, при когото законът се прилага на практика.

Първият правилник на библиотеката

Макар и създадена през 1879 г., Народната библиотека в София близо две десетилетия няма свой правилник. В края на 1896 и началото на 1897 г. Министерството на народното просвещение възлага на директора Райчо Каролев да изработи проект за правилник на народните библиотеки. Той го изготвя и през март 1897 г. го изпраща в министерството. Именно този вариант, изработен от Каролев, е влязъл в основата на първия „Правилник

за народните библиотеки в София и Пловдив“ (3, с. 165), докладван от министъра на народното просвещение, по онова време Иван Вазов, и утвърден с указ на княз Фердинанд (4).

Първите издания на библиотеката

Райчо Каролев е директорът, при когото Народната библиотека в София за първи път започва да издава свои печатни издания. Първото от тях е отчет на библиотеката за 1896 г., публикуван през 1897 г. (5). До края на периода, в който начело на библиотеката е Каролев, са издадени още два отчета – за 1897 г. (6) и за 1898 г. (7). Последният от тях е съставен съгласно чл. 50 от „Правилник за народните библиотеки в София и Пловдив“, който задължава в края на всяка година дирекцията на библиотеката да представя в министерството отчет. „Не е казано, че тоя отчет трябва да е печатан, но понеже тогава се започнаха печатаните отчети на държавните учреждения, същото е направила и Народната библиотека“ (3, 337-338). Макар и неподписани, трите изброени по-горе отчета са изработени от директора Каролев (3, 338).

През 1897 г. по задължение, произтичащо от чл. 5 от Закона за депозиране печатни издания, Народната библиотека в София започва да издава тримесечен „Библиографски бюлетин“ (8). Първите му две годишнини, издадени по времето, когато Каролев е директор, се отличават с три особености. Първата е липсата на ритмичност при излизането от печат на отделните му книжки. През първата годишнина (за 1897 г.) кн. 1 обхваща изданията, depo-

зиращи през януари, февруари, март и април, кн. 2 – май, юни, юли, кн. 3 – август, септември, октомври и кн. 4 – само ноември и декември. Втората годишнина на бюлетина (за 1898 г.) е излязла на два пъти – кн. 1 за януари, февруари и март, а книжки 2-4 излизат заедно в едно книжно тяло и обхващат месеците от април до декември. Втората особеност е, че депозираните списания, освен с библиографските си данни, са представени в бюлетина и със съдържанието си. Практика, която е преустановена от третата годишнина (за 1899 г.), излязла през 1900 г., когато директор на библиотеката вече е Александър Козаров. И третата особеност е, че книгите, вестниците и списанията са номерирани и така се указва количество на описаните материали. Впоследствие номерирането на описаните издания се преустановява – чак до 1927 г. (3, 336).

Първият печатен каталог

Още с постъпването си на работа в библиотеката Каролев се заема с напавата на печатен каталог на книгите, съхранявани в нея. Той провежда обемна кореспонденция с чужбина, за да може да набави примерни образци за всичко онова, което го интересува и „да се ориентира в библиотечното дело, на което и той е чужд“ (3, 159).

През април 1895 г. се обръща към българските дипломатически агенти в Букурещ, Виена и Белград с молба да изпратят „по един екземпляр, както от каталога, тъй и от правилника за вътрешните наредби на съответните народни (държавни) библиотеки в същите градове“ (3, 158). Дипломатите

и в трите столици се отзовават и доставят исканите издания.

След това Каролев води кореспонденция с Харковската обществена библиотека, Воронежката публична библиотека, Кронщадтската морска библиотека, Императорската публична библиотека в Санкт-Петербург, библиотеката на Императорския университет в Москва и няколко други по-малки библиотеки в Санкт-Петербург и Москва с молба да му изпратят каталозите си. Почти винаги директорът получава в отговор на молбата си каталозите на съответните институции.

Как е завършило това му начинание? Във фондовете на библиотеките се намира „Систематически каталог на Софийската народна библиотека“ (9). За това издание в „История на Народната библиотека в София“ на Велико Йорданов (3) има противоречива информация. Първоначално Йорданов пише, че „още през 1896 година Каролев бе привършил преглеждането на книгите в библиотеката, разпределил съчиненията по отдели и съобразно с това разпределение, съставил бе каталози на книгите. Работата е била вече свършена и трябвало да започне печатането, Държавната печатница обаче била заета много... и така се отложила работата по тоя въпрос“ (с. 165). На друго място в книгата срещаме, че „тоя каталог е издаден анонимно, без предговор и съдържание, та не се знае, кой го е работил“ (с. 339). Но ако за авторството на Каролев върху този каталог не можем да бъдем сигурни, то не така стои въпросът с датирането на отпечатването му.

Йорданов твърди, че „кога е отпечатан каталогът, не може да се установи“ (с. 339). Податки за неговото отпечатване обаче има в три от отчетите на библиотеката. В този за 1896 г. четем: „по причина на това, че (Дирекцията на библиотеката – б. а.) беше завзета още със съставянето на методическия каталог, който вече се печати...“ (5, с. 3, бел. под линия). В отчета за 1897 г. намираме следния текст: „дирекцията на Софийската народна библиотека е... заета... с печатането на методическия каталог. До това време печатането му е докарано до половината (напечатани са отдели: Богословие, Философия, Педагогика, Филология и Литература – всичко 16 кòли), втората половина, надяваме се, ще бъде свършена до края на т.[ази] 1898 г.“ (6, 38). А в отчета за 1899 г., съставен от директора Александър Козаров, е записано: „печатането на методическия каталог се продължава твърде бавно и през 1899 г. През тая година са отпечатани само 14 кòли, или всичко от началото – 37 кòли (592 страници)... Остават да се допечатат през 1900 г. още 7-8 кòли“ (9, 46).

Така безспорно се доказва, че работата по съставянето на първия печатен каталог на Софийската библиотека – Систематичния, е завършена по време на управлението на директора Каролев, когато започва и печатането му – дейност, която върви бавно и завършва след напускането му на директорския пост.

Въпросното издание представлява систематичен каталог, където книгите са подредени по области на познанието, като освен споменатите по-горе

пет раздела има още 11: Изкуство, Публицистика, История, География, пътешествия и етнография, Математика, Естествознание, Медицински науки, Технически науки, Военни науки, Обществени науки, Справочни. На всички книги е дадена и сигнатурата.

Други дейности

През септември 1895 г. все още новият директор Каролев повдига въпрос за уреждане на образцова библиотека за детско и юношеско четиво при Народната библиотека (3, 159). Постепенно обаче, най-вече заради липсата на методически напътствия за създаването на подобна библиотека, идеята е изоставена.

В началото на 1896 г. Каролев е потърсил библиотеката на бившия министър на народното просвещение (1879) и професор по медицина в Букурещкия университет д-р Георги Атанасович (1821–1892), за която е знаел, че представлява богата книжовна сбирка на български вестници, списания и книги, издавани в Румъния и България. Търсенето ѝ в Свищов и Букурещ обаче не дало резултат (3, 160).

По това време Народната библиотека в София се е намирала на ъгъла на улиците „6 септември“ и „Вълкович“ (днес ул. „Иван Вазов“) в сграда, собственост на Димитър Яблански. Тъй като предишният тригодишен договор за наем изтичал на 1 февруари 1897 г., на Каролев се паднало задължението да го преподпише за още 3 години, като годишният наем е увеличен по искане на собственика от 13 000 на 14 000 лева.

По-скоро като любопитен момент от историята на Народната библиотека в София трябва да се приеме фактът, че за първите 50 години от нейното съществуване (1879–1929 г.) Райчо Каролев е на трето място сред директорите по продължителност на времето, през което са се задържали начело на тази институция. Той е заемал поста в продължение на 4 години, 1 месец и 12 дни. По-дълго от него библиотеката са управлявали: Васил Стоянов – 10 години и 8 месеца (от 1 септември 1884 г. до 1 април 1894 г.) и Божан Ангелов – 4 години, 4 месеца и 23 дни (от 15 октомври 1923 г. до 8 март 1928 г.) (3, 316).

С Указ № 19 от 13 април 1899 г. Каролев е уволнен от Народната библиотека, считано от 12 април, поради преминаването му на служба в друго ведомство, а за директор е назначен Илия Миларов(11).

Литература

1. Указ № 6 от 31 януари 1895 г. (По Министерството на Народното Просвещение) // *Държавен вестник*, № 39, 20 февр. 1895, с. 7.

2. Закон за депозиране печатни издания в народните библиотеки // *Държавен вестник*, № 41, 22 февр. 1897, 2-3.

Същото и в: *Училищен преглед*, 1897, № 3.

3. Йорданов, Велико. История на Народната библиотека в София по случай 50 годишнината ѝ. 1879-1929. – София, Държ. печ., 1930. VIII, 360 с.

4. *Правилник* за народните библиотеки в София и Пловдив. Представен с доклад № 4719 от 5 май 1898 г. на министъра на народното просвещение, утвърден с указ № 15 от 6 май 1898 г. на Фердинанд, княз на

българите // *Държавен вестник*, № 127, 18 юни 1898, 1-7.

Същото и в: *Училищен преглед*, 1898, № 6.

Виж и: **Правилник** за народните библиотеки в София и Пловдив. – София, Държ. печ., 1898. 25 с.

5. **Отчет** на Софийската народна библиотека за през 1896 г. – София, печ. Ив. Говедаров, 1897. 24 с.

Същото и в: *Училищен преглед*, 1897, № 2.

6. **Отчет** на Софийската народна библиотека за 1897 година. – София, Държ. печ., 1898. 39 с.

7. **Отчет** на Софийската народна библиотека за 1898 г. – София, Държ. печ., 1899. 28 с.

8. **Библиографски** бюлетин на книгите, списанията и вестниците, които са постъпили в Софийската народна библиотека.

I [1] – 4 за 1897 1897–1898

II 1 – 4 за 1898 1898–1899

III 1 – 4 за 1899 1900

9. **Систематически** каталог на Софийската народна библиотека. – София, Държ. печ., 1900. 664 с. Опис. направено по екз. без загл. стр.

Др. заглавия:

При Йорданов (1930), с. 339: Каталог на Българската Народна библиотека в София.

В НБИВ – Пловдив: Каталог на Народната библиотека в София. б. г. (деп. 1901). 664 с.

10. **Отчет** на Софийската народна библиотека за 1899 година. – София, Държ. печ., 1900. 53 с.

11. **Указ** № 19 от 13 април 1899 г. (По Министерството на Народното Просвещение) // *Държавен вестник*, № 91, 1 май 1899, с. 2; попр.: *Държавен вестник*, № 93, 4 май 1899, с. 4.

НОВИНИ

На 28 март т.г. в Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ бе представена книгата на ст.н.с. д-р Елка Мирчева **„ГЕРМАНОВ СБОРНИК – ИЗСЛЕДВАНЕ И ИЗДАНИЕ НА ТЕКСТА“**. Организатори на промоцията бяха Институтът за български език при БАН и Народната библиотека.

Германовият сборник е написан на пергамент през 1358–1359 г. Включва 44 слова за църковните празници, ново неизвестно произведение на Йоан Екзарх Български, най-старите български преписи на три слова на Климент Охридски, преводи и редакции на жития и похвални слова, които са по-древни от известните ни от най-ранния старобългарски период (IX–XI в.).

Германовият сборник е създаден в Търново по времето на цар Иван Александър и принадлежи към кръга ръкописи, включващ Иван-Александровото евангелие, Манасиевата хроника, Песнивеца на Иван Александър и др. От тях научаваме ценни сведения за българската история и науката ги причислява към малкото домашни извори за българската култура от онова време. Интересна е приписката в края на сборника, в която се споменават имената на „благOVERния и превисокия, самодържавния и христолубив цар, прекрасния Йоан Александър“ и на търновския патриарх Теодосий. Тя свидетелства, че по времето на написването на Германовия сборник Иван Шишман вече е бил провъзгласен за цар.

Това първо критично издание на сборника е звено от връзката между българската, сръбската, руската и славяно-румънската книжнина. Оригиналет се съхранява в библиотеката на Румънската патриаршия.

ПРОФЕСИОНАЛНИЯТ ПРОДУКТ „GREENSTONE“ И ИЗГРАЖДАНЕТО НА ЕЛЕКТРОННИ БИБЛИОТЕКИ

ИВА КОСТОВА

Днес информацията и знанията са определящ икономически фактор и важен национален ресурс, който в значителна е степен е определящ за благосъстоянието на държавата. Те съществуват и се използват както на традиционни носители (ръкописни и печатни материали, аудиозаписи, видеофилми, фотографии и др.), така и на електронни (всякакви информационни обекти в цифрова форма).

Развитието и широкото внедряване на информационните технологии оказва силно въздействие върху всички области на съвременния живот. През последното десетилетие на XX век се наблюдава стремителен растеж на информацията, съществуваща в електронна форма. Тя се оказва една наистина удобна и сигурна форма за компактното съхранение на информация. Същевременно така се улеснява както нейното разпространение, така и възможността за по-лесно копиране, превеждане, изпращане, редактиране, актуализиране и т.н.

Пътят за повишаване на ефективността от използването на електронната информация и създаването на електронни документи е в създаването на съответните информационни издания и колекции и по-нататъшното им прерастване в електронни системи. Създаването на електронните библиотеки в края на XX век не е просто случайност, а реална потребност.

Електронната библиотека е понятие, за което все още не съществува точно определение и затова приема различни значения.

Едно от определенията, към които се придържахме тук е, че тя е информационна система, позволяваща надеждно да се съхраняват и ефективно да се използват разнообразни колекции от електронни документи (текст, изображение, звукови, видео и т.н.). Тя води „библиотеката“ непосредствено до нейния потребител.

Днес, в началото на XXI век, информацията се явява наистина движеща сила. Затова и ролята на електронните библиотеки е наистина важна, а тяхното развитие е стремително.

Все по-голяма част от създаваната, разпространявана и използвана информация е в електронна форма.

GREENSTONE е програмен пакет (<http://www.greenstone.org>), създаден при разработване на проект за електронна библиотека при Университета Уайтако, Нова Зеландия. Той е предназначен за изграждане и разпространение на електронни библиотечни колекции, като осигурява един нов начин за организация на информацията и публикуването в интернет или на CD-ROM. Развива се и се разпространява със съдействието на UNESCO и неправителствената организация Human info. Представлява програмен продукт с отворен код (Open source), раз-

пространяван при условията на GNU-General Public License. GREENSTONE е подходяща софтуерна програма за изграждане и разпространение на дигитални колекции.

Програмният пакет е намерил приложение в изграждането на електронните библиотеки в много страни. Отличава се с удобни и гъвкави методи за работа. За новите потребители предлага лесно и бързо изграждане на електронни библиотеки от различни видове документи (HTML, Word, Excel, PDF и много други формати). За вече създадени колекции предоставя възможности както за лесна промяна на структурата, така и за лесно включване на нови документи. Предоставена е и възможност за персонализация на електронно-библиотечната система, включително и създаване на съвсем нов тип колекция с нови възможности за търсене и прелистване при нови зададени метаданни.

GREENSTONE е използван за изграждането на много колекции за електронни библиотеки. В световен аспект използването му расте бързо. Програмният пакет е използван както от специалистите на Нова Зеландия, така и от потребители от други страни. Много от библиотеките съдържат интересни материали, представени в по-нов или по-атрактивен начин. Също така е използван за най-различни видове колекции (исторически, образователни, културни и изследователски). Електронните материали са в най-различен формат – текст, изображения, картини и звук.

Съществуват множество колекции, които използват предимствата на тази добре направена и лесна за работа програма. GREENSTONE се използва

в Китай, Германия, Индия, Русия, Великобритания, САЩ, ЮАР и др. До този момент в света има изградени около 42 електронни библиотеки, много от които с повече от една колекция.

Новозеландска електронна библиотека <http://nzdl.org>

Уеб-сайтът на Новозеландската електронна библиотека предлага достъп до около 30 демонстрационни колекции. Сред тях са колекции за развитието на обществото, за развитието на Източна Африка, за миграциите в Африка, селскостопански информационен модул, за храни и нитрати в няколко части, медицинска и здравна колекция, за най-наболелите световни проблеми, музикална електронна библиотека, бърза помощ в картинки и т.н. Някои са със специфични особености, като Музикална електронна библиотека и Бърза помощ в картинки. Музикалната колекция предлага няколко подколекции, в които потребителското търсене се осъществява посредством изпяване или тананикане на определена търсена мелодия. Предоставена е и възможност за комбинирано търсене, като към текстовото търсене се добави и мелодия.

Интересно направена е колекцията Бърза помощ в картинки. Тя е предназначена както за най-малките, така и за неграмотните потребители. Както подсказва заглавието, тя е съставена изцяло от картинки. Целият механизъм на индексирание е изграден на визуална основа. Даден е обяснителен текст в долната част на всяка страница, предоставена е същевъзможност за озвучаване чрез звуков синтезатор (voice).

По-голямата част от колекциите предоставят търсене по азбучен ред, но има възможност да се търси и чрез зададена ключова дума.

Електронна библиотека на Пекиния университет

<http://www.lib.pku.edu.cn>

Създадена е във факултета по китайски език на Пекиния университет. Проектът е експериментална колекция, с участието на член от колектива на Новозеландския проект за електронна библиотека. Колекцията съдържа китайска поезия, чиито оригинали са издълбани на дърво и камък. Самата колекция е набор от изображения, а текстът е въведен ръчно в електронен формат. Начинът на индексване и търсене е както на всички колекции, изградени посредством GREENSTONE – може да се търси по всички елементи. Интерфейсът е на китайски и за визуализация се изисква допълнителен *font* към Windows.

Китайският език е особен и спада към т.нар. група на езиците без азбука. По тази причина той поставя едно предизвикателство както пред GREENSTONE, така и пред всяка една друга програма за електронни библиотеки. Приложени са няколко различни начина на представяне на заглавията в колекцията, базирани на принципа на речниците и телефонните указатели. Търсенето се извършва чрез специално конструирани браузъри.

Библиотека за демонстрации на индийски езици

<http://144.16.72.189/cgi-bin/library.exe>

Колекцията е разработена от студентите и персонала на Националния център за научна информация към

Научния институт в Бангалор, Индия. Тя е интересна с това, че представя примери както на езика хинди (деванагари), така и на езика каннада. Това е особено полезно, тъй като индийските езици са трудни заради специфичната азбука. Оттук и наличието на проблеми при работата с компютър и използването на операционните системи, изградени на английски език. За разглеждане на тези колекции е необходимо да се сваля набор от специални шрифтове.

Източно-Тимурска колекция

<http://arada.cdu.edu.au/cgi-bin/library>

Източно-Тимурската колекция е част от дигиталния архив Арафура (arid), проект основан от Университета „Чарлз Дарвин“.

Архив от трудовата история на Индия

<http://www.indialabourarchives.org>

Това е съвместен проект на Националния институт по труда и Асоциацията на историците по трудови въпроси. Архивът съхранява и предоставя за ползване историческите документи за индийската работническа класа. Включените материали са на английски език.

Електронна библиотека към Университета в Оулбърн

<http://diglib.auburn.edu/gsdlib/cgi-bin/library?a=p&p=home>

Този сайт съдържа няколко колекции, изградени с помощта на GREENSTONE. Alabama Postcards съдържа в себе си над 300 картички на сгради, природни картини и други подобни красоти и места от щата Алабама. Alabama Authors предоставя информация за авторите от миналия век, взели участие в основополагането

и поддържането на библиотечната асоциация в Алабама. The Loveliest Village Photo Collection е друга колекция, която съдържа подбрани изображения от Мики Лок и Джак Симс. The Piano Bench Collection е колекция за музика (например американски популярни песни и музика за пиано), излязла преди 1923 г.

Архив на Черния Аболиционизъм

<http://www.dalnet.lib.mi.us/gsd1/cgi-bin/library?p=about&c=baa>

Този архив е колекция от документи, създадени през предвоенните години на неподчинението на цветнокожите. Колекцията е дарение от д-р С. Питър Риплей от Университета Мерси в Детройт през 1998 г. Същата тази колекция, но на хартиен носител, се поддържа от д-р Рой Е. Финкербайн, преподаващ в UDM – Исторически департамент. Електронният архив започва да се развива и поддържа от UDM библиотеки /IDS.

Вашингтонска специализирана библиотечна колекция –

Аладинска колекция

<http://www.aladin.wrlc.org/dl>

Аладинската библиотека съдържа електронни материали от специализираните колекции на осем от университетите от Вашингтонския консорциум за библиотечни изследвания в окръг Колумбия. Представените колекции са няколко. В първата се съдържат документи с информация за основаването и всекидневните дейности на Американския театър и академия. Втората съдържа нотариални актове, брошури, удостоверения, изследвания, съобщения и кореспонденция, свързани с историята на гр. Рестън, Вирджиния. Третата предлага около 100

илустрации на всекидневника „Харпърс Уийкли“, издаван в периода 1861–1865 г., отразяващ въвличането на щата Вирджиния в Гражданската война. В друга колекция пък са поместени предимно аудиоматериали, защитени с авторски права, като интервютата на Феликс Грант с изпълнители на джаз и блуз. Достъпът до тях е възможен само за членовете на Вашингтонския консорциум на изследователските библиотеки.

Университетът в Намибия

<http://greenstone.unam.na/gsd1/cgi-bin/library>

Тази библиотека включва колекции от стари изследователски списания на Университета в Намибия, включително и регистрираните там дисертации, както и колекции, съдържащи публикации, дело на колектива в периода 1992–2002 г.

Център за изследване на електронните библиотеки

<http://botany.cs.tamu.edu/gsd1/cgi-bin/library>

Центърът се намира в Тексаския A&M университет. Изследванията са върху флората – изградените колекции са от дигитални изображения на растения. Разработени са няколко колекции, с голям брой изображения на растения, подредени в съответствие със съществуващите класификации, както и колекция с подробни описания на растения.

Библиотека „Книги от миналото“

<http://www.booksfromthepast.org>

Книги от миналото е on-line колекция от книжния архив на Уелс за национални и културни интереси, които дълго време не са били преиздавани. Текстовете са достъпни в две форми – изображения на оригиналните стра-

ници на книгата, заедно с възможност за пълно текстово търсене в електронен вариант, подходящ и за отпечатване. Разработена от Културнет Къмри и от Уелския книжовен съвет, колекцията „Книги от миналото“ е свободно достъпен ресурс за всички. Уеб-сайтът ще бъде разработен през следващите няколко години и ще включва много нови книги, включително на двата езика – английски и уелски.

Детройт обществена библиотека:

Колекция на Азалия Хеклей

<http://www.thehackley.org/about.html>

Тази колекция съдържа над 500 броя музикални парчета в периода XIX–XX век, публикувани в периода 1799–1922 г. Музикалните теми покриват ранния XIX век и живота в плантациите в Южна Америка, периода на Гражданската война, включващ абсолютизма, еманципацията и реконструкцията, и ранния XX век – с неговата популярна музика и специфичните теми, свързани с чернокожите.

Архиви на колежа „Гришъм“

<http://www.gresham.ac.uk/greenstone/frameset.html>

Това е електронна библиотека, създадена в Колежа „Гришъм“, Лондон, Англия.

Библиотека за човешките права в Аржентина

<http://conadi.jus.gov.ar/gsd/cgi-bin/library>

Този сайт съдържа документи, снимки и книги на прикрити файлове за отвлечането на деца през 1976–1983 г. по време на диктатурата, съществуващото по онова време законодателство, леснодостъпната информация и много други части. Създаден е от Организа-

цията за човешките права в Аржентина, под ръководството CONADI, където е Националната Комисия за борба за правото на самоличност.

Ню Йорк: ботаническа градина

<http://www.nybg.org/bsci/libr/rolen/pagel.html>

Тази електронна библиотека е изградена въз основа на проект за редките книги на Лу Естер Т. Мерц относно Нюйоркската ботаническа градина.

СРМ Документален център

<http://srm-cd.niwi.knaw.nl/gsd/cgi-bin/library.exe>

Демо версия на CD-ROM със справки за литература на тема за социална изследователска методология. Те са разпределени (53 000 на CD-ROM) в две подколекции: за 1958–1990 г. и 1991–2004 г. СРМ Документален център е част от Холандския институт за научно-информационно обслужване (NIWI),

Интернет електронен архив

<http://www.iarchives.com/public.shtml>

Няколко демо колекции на електронни вестници, които са били оформени като интернет архив за клиенти, включващи вестника на Британската библиотека, както и Калифорнийския, Дъблин Ивнинг Телеграф, а също и Тундра Таймс.

Музикално информационно търсене

<http://www.music-ir.org>

Виртуален дом на информационно търсене на музикални изпълнения.

Университет на приложните науки в Щутгарт

<http://digbib.iuk.hdm-stuttgart.de/gsd/cgi-bin/library>

Електронната библиотека „Информация и медии“ е създадена от Университета по приложни науки в

Штутгарт, Германия. Една от колекциите е наречена „Електронни библиотеки“. В нея се предлага свободен достъп до документи в областта на електронните библиотеки.

Национална библиотека на Република Казахстан

<http://www.nlkr.gov.kg/gsdll/cgi-bin/library.exe?a=p&p=home&l=en&w=utf-8>

Казахстанските епос стихотворения, редки книги от Националната библиотека на Казахстан, и колекция от дисертации и реферати на казахстански учени на теми като земеделие, медицина, миньорската индустрия, историята и културата на републиката.

База данни за великите плавателни езера

<http://www.dalnet.lib.mi.us/gsdll/cgi-bin/library?p=about&c=shipping>

Историческа колекция, създадена от Фр. Едуард, Дж. Доулинг и С. Дж. Марин в Университета Мерси в Детройт. Колекцията се състои от документи, публикации, фотографии и негативи, подбрани от професор Джесуит през 70-годишния период на пътувания през Великите плавателни езера от 1850 г. до настоящи дни.

Проект Гутенберг

<http://public.ibiblio.org/gsdll/cgi-bin/library.cgi?a=p&p=about&c=gberg>

Действащ проект за производство и разпространение на свободни електронни издания на литература, чиито авторски права са отпаднали. Проектът съдържа повече от 17 000 заглавия на известни писатели и поети като Шекспир и Дикенс, Конан Дойл и дори на сестрите Бронте. Единият от уебсайтовете, поддържан чрез електронна библиотека, е подобен на оригиналния

сайт на Гутенберг, но използва GREENSTONE за улеснение търсенето и разглеждането на колекцията. Достъпът до голямата колекция е много по-удобен и по-лесен в сравнение с оригиналната библиотека на Майкъл Харт: <http://www.gutenberg.net>

Руска GREENSTONE библиотека

<http://gov.mari.ru/gsdll/cgi/library>

Сайтът съдържа няколко колекции на руски език. Сайтът е бил установен за регионалния правителствен департамент на Руската Федерация.

Обществена библиотека в Славонски брод

<http://www.gksb.hr/gsdll/cgi-bin/library.exe?a=p&p=about&c=brod&l=hr&w=iso-8859-2>

Пилотен проект на дигитализацията на местна колекция за проучвания в обществена библиотека в Славонски брод, Република Хърватска.

Колекция Шопен за ранни издания

<http://chopin.lib.uchicago.edu>

Колекция на цифрови изображения от ранни печатни издания на творби на Фредерик Шопен. Тази колекция е била създадена от университета към Чикагската библиотека и след като бъде завършен, ще включва неговата творческа история от над 400 ранни издания. Конфигурационният GREENSTONE файл на колекцията е достъпен и може да бъде изтеглен от посочения уеб-адрес.

Медицинската цифрова библиотека на Къшинг (Уитни)

<http://cwmlldl.med.yale.edu/gsdll/cgibin>

[library?site=localhost&a=p&p=about&c=ppdcdot&ct=0&l=en&w=utf-8](http://cwmlldl.med.yale.edu/gsdll/cgibin/library?site=localhost&a=p&p=about&c=ppdcdot&ct=0&l=en&w=utf-8)

Медицинската цифрова библиотека на Къшинг (Уитни) е растяща колекция на цифрови ресурси, с наличен достъп през уеб за ерудиция. Медицинският комитет на цифровата библиотека координира дейностите на дигитализация. Неговите цели включват разширяващ се достъп до уникалните колекции на библиотеката за ерудирано проучване, и управление за жизненият цикъл на цифрови обекти. Първата колекция е от средата на XIX век.

Архивът на Университета за писане

<http://iwp.info-science.uiowa.edu/cgi-bin/library>

Архивът на Университета за писане е хранилище за цифрови колекции за хуманитарни науки при университета в Айова. Архивът се дели на колекции от международната програма на писане и работилницата на писателите в Айова! Архивът на Университета за писане е плод на сътрудничество между програмите на писане и училищната библиотека по информатика при университета в Айова. Потребителите имат възможност да търсят записите на мултимедията, които са дигитализирани, и да четат подробните влизания в каталога с анотации на тяхното съдържание. Те могат също да слушат записи и разглеждат видеофилм, ако имат подходящите плейери.

Библиотека за събиране на музикални колекции: Тасмания

<http://greenstone.statelibrary.tas.gov.au>

Този сайт прави достъпни около двеста музикални колекции на Държавната библиотека на Тасмания. Те обхващат периода 1840–1930 г. и включват парчета за пиано и други

инструменти, подреждания на духов оркестър и песни на всички популярни видове – свещени, патриотични, и други, писани, за да насърчават посещението на туристи в Тасмания.

Суданска асоциация на библиотеките и информационните електронни библиотеки

<http://puka.cs.waikato.ac.nz/cgi-bin/sali/library>

Библиотеката включва следните шест подколекции:

- Суданска библиотечна директория – част 1: Хартум – библиотечна директория ([Sudanese Libraries Directory Part 1: Khartoum Libraries Directory](#));

- САЛИ – първи конференции ([SALI first Conference proceedings](#));

- Суданска библиотека и научно-информационна литература (на арабски) ([Sudanese Library and Information Sciences literature \(Arabic\)](#));

- Суданска библиотека и научно-информационна литература (на английски) ([Sudanese Library and Information Sciences literature \(English\)](#));

- САЛИ бюлетин (на арабски) ([SALI Newsletter \(Arabic\)](#));

- САЛИ действащи изображения (на арабски) ([SALI activities images \(Arabic\)](#));

Но за да бъдат разгледани тези подколекции от потребителите, използващи Windows операционна система, ще им се наложи да инсталират допълнителен шрифт – *Arabic Transparent*.

MOST електронна библиотека на ЮНЕСКО

<http://digital-library.unesco.org/shs/most/gsd/cgi-bin/library?c=most&a=p&p=about>

MOST библиотека съдържа резултати от проучване, осъществено през първите десет години на MOST програмите. Темите, които са покрити, включват наркотици, глобализация и управляване, международно преселване, високо културните общества, заличаване на бедност, социални трансформации, издръжливост, градско развитие и ХИВ-вирус (помощи). MOST библиотеката предлага кратко резюме на всеки документ (на английски, френски и испански), което идентифицира ключовите въпроси и аргументи в няколко линии. Базата данни съдържа документите на техен оригинален език (английски, френски или испански) и в транслация, ако такава версия съществува. Потребителският интерфейс в момента е само на английски език, но също скоро ще е налице на френски език и испански езици.

Фото-албум

gordon.paynter@ucr.edu

Колекция снимки, събрана от Гордън Пайнтер.

Други електронни библиотеки, използващи програмния пакет GREENSTONE за изграждане на своите колекции, са:

♦ Марийска електронна библиотека – Русия

<http://gov.mari.ru/gsd1/cgi/library>

♦ Индийски институт на управлението

<http://intranet.iimk.ac.in/gsd1/cgi-bin/library>

♦ Електронна колекция „Велеян“ към университета Аргус, Илинойс
<http://www.iwu.edu/library/services/argus1.htm>

♦ Базата данни за научни публикации на Индийския институт <http://vidya-mapak.ncsi.iisc.ernet.in/cgi-bin/library>;

♦ Електронна колекция към университета Лехт

<http://bridges.lib.lehigh.edu/index.html>;

♦ Колекция „Мирабила Викомеркати“
<http://www.mirabiliavicomercati.org/sezioni/006/index.html>;

♦ Улукау – Хавайска електронна библиотека

<http://ulukau.olelo.hawaii.edu>;

♦ Електронна библиотека по естествените науки към националния Виетнамски университет в град Хо Ши Мин
<http://www.glib.hcmuns.edu.vn/greenstone/index.htm>;

♦ Колекция „Нашите домове са нашата крепост“ – Съюз на водещите строителни компании в Индия

<http://www.ubcic.bc.ca/Resources/ourhomesare/testimonies.htm>;

♦ Филипинско проучване, образование и правителствена информационна мрежа

<http://digilib.asti.dost.gov.ph/cgibin/library>;

♦ Латинска Америка, Карибско море в мрежата от виртуални библиотеки по социология

<http://sala.clacso.org.ar/gsd1/cgi-bin/library>;

♦ Рванда ХИВ/СИДА електронна библиотека

<http://payson.tulane.edu/gsd1/cgi-bin/library.exe?site=localhost&a=p&p=about&c=HIVrwanda&ct=0&l=en&w=utf-8>

Популярността на GREENSTONE расте.

Интересно е да се отбележи, че през последните две години броят на изградените в световен мащаб електронни библиотеки чрез него е нараснал от 17 на 42.

Причините за това са не само защото е добре направен, но и защото е лесно достъпен с неговия Open source-код, както и с достатъчно предложена литература за неговите потребители. Предимство е и готовността на екипа за съдействие при евентуален възникнал проблем, както и че работи с езици като индийски, вьетнамски, арабски, иврит, китайски, холандски, английски, френски, немски, индонезийски, италиански, маори, португалски, руски, испански и турски.

Всеки желаещ се сдобива лесно с него. Нужната информация може да бъде свалена направо от сайта в интернет или чрез заявка се предоставя на диск, изпратен по пощата.

Документацията за изграждане и ползване на библиотеката е изготвена на

пет езика: английски, френски, испански, руски, казахски. GREENSTONE работи и при използване на споменатите по-горе езици. Това е един наистина добър стимул към изграждане на множество електронни библиотеки и повсеместно използване на електронна информация и електронни документи.

Ролята на електронните библиотеки в ерата на информационното общество е все по-важна. Пътят за повишаване ефективността от използване на електронните документи и информацията в електронен вид е осигуряването на публичен, в т.ч. и на отдалечен достъп на потребителите до информационните ресурси.

Традиционната библиотека няма да загуби своето значение, но „подавайки ръка“ на своята по-млада сестра – електронната библиотека, тя може да засили своето влияние и да зарадва своите потребители, като им предложи още по-богат букет от информационни източници.

IN MEMORIAM

На 27 март почина ВЕРА ТРЕНКОВА (1943–2006), дългогодишен зам.-директор на Централната медицинска библиотека.

Напусна ни отличен професионалист, отзивчив колега и приятел.

Вечна ѝ памет!

Колегите от НБКМ

БИБЛИОТЕКИТЕ НА БАН – В СЛУЖБА НА НАУКАТА

ЕМИЛИЯ МОМЧИЛОВА

Справочникът „Библиотеките на БАН. 2005“ е посветен на 136-годишнината на Българската академия на науките, на нейната Централна библиотека и на академичната библиотечна мрежа. Това е четвъртото издание от поредицата справочници по темата (1. изд. – 1982), отразяващо съвременното състояние на академичните библиотеки – тяхната мисия, организация, богатството на фондовете, положителните технологични промени през последните години и разширяването на видовете и качеството на предлаганите услуги. Издание е на Централната библиотека, с авторски колектив: съставител – ст.н.с. д-р М. Аргирова-Герасимова, редактор – С. Анева, предпечатна подготовка – инж. М. Ефремова, графичен дизайнер на логото, корицата и картите – М. Стайков. Встъпителната статия „Централната библиотека на БАН – настояща и бъдеща“ (автор ст.н.с. д-р Д. Кръстев, директор на библиотеката) довежда до знанието на обществеността един твърде значим факт – израстването на Централната библиотека на БАН като национален технологичен лидер в библиотечно-информационната среда. Това постижение трябва да се подчертае и популяризира, защото на него се базира бъдещото модерно технологично развитие не само на академичната, но и на националната библиотечна общност. В недалечно бъдеще то ще предостави възможност за комуникации в глобалната информационна система.

Академичната библиотечна мрежа включва Централната библиотека и 49-те специални библиотеки на постоянните научни звена на академията и има съществен принос в изграждането на националния

библиотечен фонд. Понастоящем академичният библиотечен фонд възлиза на около 2 милиона библиотечни документа, книги, периодика, графични, картографски и нотни издания, микроносители, CD и прочие. Разнообразието на това богатство, включващо шедеври на човешкия дух, уникални сбирки и библиотеки на български учени, писатели, общественици, както и информация на най-модерни технологични носители, силно впечатлява. Създаван в продължение на 136 години, с приоритетната задача – информационното осигуряване на фундаменталните и научно-приложните изследвания в БАН, единният академичен библиотечен фонд е представен по един синтезиран, но същевременно прегледен начин, предоставяйки на читателите конкретна информация. Изпълнявайки своята мисия, академичната библиотечна мрежа осъществява двупосочен информационния процес – осигурява българската наука с информация и популяризира постиженията ѝ по света (чрез активния обмен с библиотеки, университети и други сродни институции, издания, компютърни мрежи и системи).

Информацията е структурирана в два основни раздела и приложения.

В първия раздел е представена Централната библиотека на БАН, с оглед нейните функции на координатор спрямо останалите библиотеки. Тя е първата академична библиотека, създадена през 1869 г., като сбирка на Българското книжовно дружество. Тя е и първата национална научна библиотека. Днес Централната библиотека на БАН е многоотраслова научна библиотека с национално значение, чийто фонд към

2004 г. възлиза на 631 707 библиотечни единици. Понастоящем тя е технологичен лидер в библиотечно-информационната среда. Очертани са целите, задачите и стратегията за бъдещото ѝ развитие като съвременен библиотечно-информационен център, съчетаващ традиционните и модерните технологии и услуги.

Справочникът информира за положителните промени в информационния капацитет на библиотеката, въпреки драстичните материални проблеми в нашата страна. Този успех се базира на далновидната стратегия на ръководството на Централната библиотека на БАН, с отговорност спрямо цялата академична мрежа. Стратегията се основава на внедряването на модерната интегрирана библиотечна система ALEPH 500 за управление на библиотечно-информационните ресурси. Системата е разработена от фирмата ExLibris и Йерусалимския университет, с активното участие на всички израелски университети и изследователски институции и е една от най-добрите в света. Също така от справочника става ясно, че от 2003 г. е поставено началото на интернет-ориентиран електронен каталог на единния академичен библиотечен фонд. Разделът довежда до знанието на читателя и друго голямо постижение – издигането на Централната библиотека на БАН като национален координационен център за международния формат MARC 21 и AACR 2, с делегирани права от Конгресната библиотека на САЩ. Този факт е с голямо практическо приложение, тъй като позволява да се обменят библиографски записи и данни с най-големите библиотеки, музеи и архиви в света, с оглед информационното осигуряване на науката. 24-часовият интернет-достъп до страницата на Централната библиотека на БАН (<http://www.cl.bas.bg>) осигурява на потребителите експресна информация. По един прегледен начин са представени и видовете фондове, специа-

лизираните сбирки, личните библиотеки, каталозите – традиционни и електронен, както и извършваните услуги, изградените и изграждащите се бази данни, международното сътрудничество и разнообразната ѝ издателска дейност – в класически и интернет-базирани форми. Включена е и информация за организационната структура на библиотеката.

Вторият раздел – „Специални библиотеки на постоянните научни звена на БАН“, представя останалите 49 библиотеки от академичната библиотечна мрежа. Понастоящем фондът на специалните академични библиотеки към 2004 г. възлиза на 1 273 546 библиотечни единици. Библиотеките са систематизирани профилно в 9 групи, съобразно структурата на академията: математически науки, физически науки, химически науки, биологически науки, науки за Земята, технически науки, хуманитарни науки, обществени науки и специализирани звена. И тук информацията касае основните характеристики и параметрите на всяка библиотека по отношение на организацията, фондовете и предлаганите услуги, включително и достъпа до чужди бази данни.

Разделът с приложенията запознава с Правилника на Централната библиотека на БАН, приет от Общото събрание на Академията през 1996 г., с важни дати от историята ѝ, както и с ресурсите, достъпни от адресното пространство на БАН. За улеснение на потребителите са включени и 2 вида показалци.

Справочникът „Библиотеките на БАН. 2005“ е първото издание, представящо стилното и съдържателно лого на Централната библиотека, дело на графичния дизайнер Марио Стайков. С прегледност се отличава и оформлението на материала, реализирано от инж. Мария Ефремова. Изданието съдържа специализирана информация с практическа насоченост, адресирана към широката общественост,

предлагайки възможности за комуникация чрез пряк и дистанционен достъп. Предоставени са адреси, телефони, факсове, електронни пощи. Справочникът е онагледен и с карти на разположението на библиотеките в София и Варна. В него читателят ще намери всичко необходимо, за да направи своята преценка и избор при търсенето на информация. Изданието е своеобразна ви-

зитка на библиотеките на БАН и в английски вариант би било посрещнато с интерес не само в България, но и в чужбина.

Библиотеките на БАН. 2005. Справочник. Съст. М. Аргирова-Герасимова. – С.: БАН. Център. библ. (печ. „Авангард Прима“), 2005. – 127 с., 8 с. к.

Съобщение

Международна научна конференция „София 2006: Глобализация, дигитализация, достъп и опазване на културното наследство”

„София 2006” се организира за четвърти пореден път от Департамента по библиотечен и информационен мениджмънт към Държавния университет Емпория, Канзас, Катедрата по библиотекознание, научна информация и културна политика при Софийския университет „Св. Кл. Охридски”, Народната библиотека „Св.Св. Кирил и Методий” и Съюзът на библиотечните и информационните работници (СБИР).

„София 2006” ще се проведе между 8 и 10 ноември 2006 г. в хотел „Родина”, гр. София.

„София 2006” е част от поредица международни конференции, проведени в Канзас Сити, Канзас (1995), Варшава, Полша (1997), София, България (2000, 2002, 2004). Тези конференции са иницирани с цел изследване въздействието на глобализацията и промените върху библиотеки, информационна инфраструктура и общество.

„София 2006” ще събере голям брой различни експерти в областта на библиотечно-информационните науки, информационната инфраструктура, технологиите, библиотечното международно сътрудничество и информационната политика.

Теми на тазгодишната конференция: Библиотеки, музеи, архиви и информационни центрове; Дигитализация и достъп; Интелектуална собственост; Национални и международни информационни политики и проекти; Опазване на културното наследство; Национални библиотеки; Инициативи на националните асоциации; Образование по библиотечно-информационни науки; Сътрудничество и коопериране; Дигитални библиотеки. Повече информация за конференцията може да намерите на уеб-сайта ѝ: <http://slim.emporia.edu/globenet/Sofia2006/Index.htm>

Желасщите да участват с доклад по темите на конференцията, трябва да подготвят резюме на български и английски език (максимален обем: 1 страница или 300 думи). Организационният комитет ще разгледа предложенията и ще уведоми авторите на одобрените доклади.

Срок за представяне резюмента на докладите: 15 май 2006 г.

В рамките на конференцията ще се проведе студентска сесия, посветена на същата тема. В нея могат да участват студенти от различни университети и висши училища от страната и чужбина. Информация за условията за участие може да се намери на уеб-сайта на конференцията.

Доц. д-р Александър Димчев
Декан на Философски факултет
Катедрата по библиотекознание,
научна информация и културна политика
Софийски университет „Св. Кл. Охридски”
dimchev_uni@abv.bg

СПРАВОЧНИК – КАТАЛОГ ПО ЦАРСКИТЕ КОЛЕКЦИИ

СИЛВИЯ ВЛАДОВА

Сборникът „Царските колекции в българските музеи, архиви и библиотеки“ изважда на светло уникати, разпръснати в различни национални хранилища – Националната художествена галерия (НХГ), Военно-историческия музей (ВИМ), Националният земеделски музей (НЗМ), Софийския исторически музей (СИМ), Националният природонаучен музей (НПНМ) при БАН, Централния държавен архив (ЦДА), Централната библиотека (ЦБ) на БАН, Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ (НБКМ) и др.

Внушителни са събранията на монархическите ценности от Третото българско царство в системното цяло от колекции, представени в книгата. Възможността да се докоснем до многообразни уникати, редки експонати, фамилни ценности и др. на царското семейство дължим на историка-библиограф ст.н.с. д-р Цветана Кюсева и привлечения от нея високопрофесионален екип от познавачи.

Очевидно огромен издирвателски път е извървян до появата на тази книга от творческия колектив, който стои зад съставителя (ст.н.с. д-р Петър Берон, Соня Димитрова, Даниела Цанкова-Ганчева, Марияна Маринова, н.с. Анита Комитска, инж. Александър Вълчев, Мария Златкова, н.с. Здравка Михайлова, Никола Хаджиев, Доротея Соколова, Лилия Цветкова, Павлина Пенкова, Цветана Величкова, ст.н.с. Мария Аргирова-Герасимова, Арманд Басмаджиян и др.).

Неелементарното изброяване на предмети и др.п. кумулира изданието. То е чудесен справочник – каталог по **хронология, видове документи, предмети на материалната култура** на аристократическия бит, про-

изведения на приложното, декоративното и изобразителното изкуство. Едновременно с това изданието позволява да се обгърне **духовната култура** (церемониални, религиозни свидетелства за живота на царския двор), **политическата култура** (документи, предмети, възстановяващи детайли от хода на събитията), **общата култура** (царската библиотека, представляваща събрание на редки и труднодостъпни издания на много езици, системно ползвани в двореца), **научната култура** (природонаучните колекции – на хербарии, препарирани животни и пеперуди, – разработвана от членове на царското семейство, положила началото на съвременните научноизследователски институти в редица области на знанието у нас).

По този – синтетичен в основата си – начин за многоаспектно представяне на многообразните царски колекции (разсредоточени на различни места в често произволни събрания) получаваме цялостна – достатъчно пълна, картинна – представа за нивото и характера на материалната и духовна култура на аристократичния светски обществен живот преди 9 септември 1944 г.

Драматична и вълнуваща е историята на всяка от привлечените и отразените в изданието колекции. Но основното е, че в него те са представени за първи път като цялостен свод. И в посочения – цялостен – смисъл взаимно се допълват и като събрания, и като история, и като памет.

Описаният внушителен ефект от изданието е достигнат несъмнено благодарение на точна поставената от съставителя задача – да покаже колко богато и безценно като източник за културно-научни

проучвания е историческото ни наследство (срв.: с. 7-8).

За съжаление, голяма част от това уникално достойние е разпиляно (у нас), конфискувано (от представители на Червената армия) и изнесено навън от страната (от конфискаторите...).

Важно е, че авторите оставят читателя с чувството, че работата по проучването на царското културно наследство едва-едва е започнала; те продължават своята издирвателска работа. В този контекст публикацията на статиите в сборника – с богат прекрасен илюстративен материал – е отваряне на колекциите за много широк кръг интересувачи се от миналото. Възможно, самото това издание да легне в основата на нова нарастваща вълна от изследователски интерес по различни аспекти на третираните от него проблеми.

Като илюстрация на изложените дотук впечатления от книгата ще обърнем внимание на някои редки аспекти на царските колекции.

Преди всичко те са ярко свидетелство за **новаторския характер**, привнесан от царското семейство в българското общество – акт, издигащ културното ниво на страната ни.

Необходимо е човек да се докосне до тази книга, за да разбере, че е много трудно да се опише подробно нейното научно, художествено и висококултурно многообразие.

...Погледът неизбежно е привлечен от колекциите на дворянския бит (в Националния исторически музей (НИМ), в НХГ), документалните източници (в ЦДА), книжните събрания (в библиотечните фондове на БАН) и т.н.

Добра илюстрация на това огромно разнообразие от експонати и архивни единици е нивото и многообразието от возила, например. В статията на н.с. Здравка Михайлова (директор на Националния земеделски музей (НЗМ) намираме ценни сведения за царските возила (с. 179–183).

На с. 180 от книгата виждаме в качествена

цветна илюстрация образа на файтон „Виктория“ с царския герб. Файтонът е тапициран отвътре с коприна в зелен цвят. Сватбената каляска „Виктория“ също е истински шедьовър на приложното изкуство. Именно с нея царската двойка – цар Борис III и царица Йоанна – преминават по софийските улици при тържественото им посрещане след подписване на брака им на 25 октомври 1930 г. в Асизи (Италия).

Царската колекция от возила продължава с други файтони, каляски... Пред нас се открива уникално (детско) седло за яздене на кон, принадлежащо на цар Симеон II. То е ръчна изработка от кожа в светлокафяв цвят. Великолепно е изпълнението на юзджиките с изрисуван над надочниците царски герб (с. 182).

Вниманието и погледа ни са привлечени от друг образец – автомобила-лимузина „Мерцедес“, който, както разбираме от изложението, е първият автомобил в дворцовия парк, купен през 1905 г. в Мюнхен от княз Фердинанд (с. 121).

Подробно и изчерпателно описание на този уникат, както и на други превозни средства, мебели, оръжия и т.н., намираме в статията на зам.-директора на Софийския исторически музей (СИМ) Мариана Маринова (с. 116–125).

Не само дворянският бит привлича вниманието в царските колекции.

Много са обектите от чисто научно и изследователско естество – истински принос за историята и науката.

В този план заслужава да бъде спомената великолепната колекция от препарирани пеперуди (с. 57). На с. 58 наблюдаваме препарирана малка панда – подарък на цар Борис III от японския маркиз Хачисука.

На с. 59 е поместена снимка, свидетелстваща за посещението на цар Симеон II в Националния природонаучен музей (НПМ) (февруари 2001 г.).

От изследването на ст.н.с. д-р Петър Берон (директор на Националния природо-

научен музей (НПМ при БАН) „Ролята на царското семейство за създаване и развитие на природонаучните институти“ (с. 54-63) научаваме, че в България е привлечен чуждестранен специалист-препаратор – Хенрих Юлиус; по-късно – и неговият син Иван за същата научноизследователска и приложна работа.

Изложението на *цитираната* статия позволява да реконструираме и важни подробности по история и организация на научните изследвания у нас.

Всичко това е особено ценно на фона на богатата възможност за съпоставки и сравнения. В селска София до 1905 г. не е имало осветление и всеки подобен научен експеримент е бил титанично морално, човешко усилие (с. 61).

След обявяването на България за република дворцовото имущество е разпределено. През септември-ноември 1946 г. дворцовият автомобилен парк, щабът и царският влак (изработен и оборудван със забележителен вкус специално за царското семейство) са предадени на Главна дирекция на железниците и пристанищата.

Погледът, обхващащ прекрасната колекция от возила, преподнесена от изданието, ни отвежда не само в света на аристократическата култура, но и в царството на ретроколите – българската част от неговата история.

Изложеното наблюдение, несъмнено, ще допринесе за разширяване историята на техниката в България.

Подобни обогатявания *рецензираната*

книга ще донесе и за историята на бита, културата, науката и в други сфери на обществения живот.

Сборникът като цяло показва не само могъществото, но, преди всичко, културата на царския двор. Именно поради това той е предназначен не само за изследователи на политическата ни история, но и за широк кръг студенти, културолози.

Такъв извод се затвърждава от факта, че текстовете на книгата – 22 изследвания – са придружени и с богат цветен снимков материал с особено високо качество, и с бележки, цитирания, източниковедски посочвания.

Подобен академичен подход на боравене с колекциите като изследвана материя говори не само за царското семейство (нрави, бит), но и за нивото на третирането му днес – адекватно компетентно ниво.

Срещата на двата аспекта – **обекта „бит и култура на царското семейство“** и **изследователското му отражение „във вид на справочник – каталог по царските колекции“** – е първата в отечественото ни културно пространство.

Царските колекции в българските музеи, архиви и библиотеки: [Сб. статии] / Състав., предг.: Цветана Кьосева. – С.: Бълг. бестселър – Нац. музей на бълг. кн. и полиграфия, 2004. – 320 с.: с цв. ил. – Посв. на 125 г. от избора на първия бълг. княз Александър I Батенберг (1879) и на 110 г. от раждането на цар Борис III (1894).

БИОБЛИОГРАФИЯ ЗА ЕЛЕНА ОГНЯНОВА

СИМЕОН МИЛЬОВ

В края на миналата година беше отбелязана 50-годишнината на Универсална научна библиотека „Светослав Минков“ в Перник. В поредицата от прояви бе и представянето на биобиблиографския указател за фолклористката и писателката Елена Огнянова. Това се случи в Малкия салон на Двореца на културата на 10 ноември 2005 г.

Съставител на изданието е Иглика Дешова, гл. библиотекар и завеждащ-отдел „Краезнание“ в пернишката библиотека, и е в обем от 68 страници. Библиографската редакция е на ст.н.с. д-р Цветанка Панчева от НБКМ, а художник на корицата е Сашо Евтимов.

Указателят бе подготвен по повод 70-годишнината на Елена Огнянова (1998 г.), но по финансови причини издаването му бе забавено. Публикациите след 1998 г. до средата на 2005 г. са включени допълнително, като към последните номера са добавени буквени означения.

Биографичната част на указателя е представена в: „По-важни дати от живота и

дейността на Елена Огнянова“ и в интервюто „Седем въпроса към Елена Огнянова“.

Библиографската част съдържа два раздела. В първия са описани произведенията на известната фолклористка и писателка в България, подредени в пет групи: книги, самостоятелни (13), в съавторство (3), съставител (7), редактор (4); публикации в сборници и книги (26); публикации в периодичния печат (139); литература за Елена Огнянова (43). Във втория раздел са описани преводи на произведенията на писателката, издадени на чужди езици (10).

Информационната стойност на указателя се допълва от показалците: произведенията на Елена Огнянова по заглавия на периодични издания, в които сътрудничи; именен.

Биобиблиографията представя достойно житейския и творчески път на Елена Огнянова.

Дешова, Иглика. Елена Огнянова : Биобиблиог. указ. / Състав. Иглика Дешова : Ред. Цветанка Панчева. – Перник, 2005. – 68 с.

Българските събирачи на народни песни и приказки, българските изследователи на народната мъдрост достойно, често при комплицирани условия, са защитавали българския принос, българското начало в световния културен процес.

Елена Огнянова е един от ветераните на българската фолклористика. Родена е в с. Радуй, Пернишко. Завършва философия и българска филология в СУ „Св. Климент Охридски“. Работила е с акад. Михаил Арnaudов около две десетилетия. Съвместно издават „Българско народно

творчество“ в 13 тома. Тя е съставител и на няколко сборника с българско народно творчество („Български народни приказки“, „Дядо, баба и внуче“ и др.) и пет бележитични творби („Не сме от сега. Житейската философия на един шоп“, „Жената на баща ми“ и др.), свързани с живота и душевността на българина.

Книгите на Елена Огнянова, посветени на народното творчество, ни дават възможност да се докоснем до духовното богатство и до мъдростта на народа. (Иван Хранов)

ЛЕТОПИС НА ЖИВОТА И ТВОРЧЕСТВОТО НА ГЕО МИЛЕВ

САВА САВОВ

Животът и творчеството на Гео Милев напомнят за мисълта на Васил Левски: „Ние сме във времето и времето е в нас.“ Трудно може да се посочи събитие от обществено-политическия и културния живот у нас по времето на Гео Милев, на които той да не е откликвал. Чрез ползване на езиците на големите европейски народи той достига и до най-модерните тогава течения в литературата и изкуството и техните изразители, но всичко това не остава само за него.

Предполагам, че не случайно съставителката на „Гео Милев (1895–1925). Летопис на неговия живот и творчество“ – Елена Фурнаджиева, се е насочила към тази личност и приноса ѝ. Тя е родена и също отраснала в Стара Загора и доста отрано запомня неговото име, споменавано като легенда. За нея летописът е втора книга за съгражданина ѝ, след библиографския указател „Гео Милев. 1895–1925“ (1985). Същата тема тя интерпретира и като авторка на т.нар. „библиометрични изследвания“ на творчеството на Гео Милев в различни аспекти. Правила е също две изложби по повод на кръгли годишнини на поета – за неговия живот и творчество в най-общ план, както и по темата „Преводачът Гео Милев“. Част от тях са показвани в Полша и Унгария – по покана на обществата на българите, живеещи в тези страни.

Сега тя интерпретира темата вече с прийоми на летописния жанр. И вместо лаконичните библиографски описания пред нас е нейният достоверен и увлекателен разказ – от деня на появата на детето Георги Милев Касабов според кръщелното свидетелство, та до зловещата смърт на поета Гео Милев.

В своя разказ тя сполучливо се спира и

отдава повече внимание на онези събития, които най-добре го характеризират като творческа личност, с определена визия в литературата и литературната критика, театъра, изобразителното изкуство, издателското дело и т.н. А тези събития не са обикновени случки, а жалони в краткия му жизнен път, които разкриват неговия устрем, подкрепен с твърд характер и непримиримост към пошлото, ретроградното, със страстно отстояване на нови идеи, на модерни философски и естетически възгледи.

Елена Фурнаджиева не пропуска да спомене случаи, които на пръв поглед стоят малко откъснато в развоя на действието, но по-късно става ясно защо са били споменати. Особено интригуващи са текстовете, които показват какво е било отношението на Гео Милев към съвременното нему общество, както и квалификация и нападки на съвременници за самия него – от положителните до най-отрицателните – и доколко и как той откликва.

Съдържанието на двете списания, които издава Гео Милев, – „Везни“ и „Пламък“, е отразено в пълнота, а също така и отзивите, появили се след излизането на всяка книжка. И досега с тези свои издания Гео Милев респектира със своите познания по тогавашната философска мисъл и практика в Европа, което се признава и от най-острите съвременни нему критици: „... този човек, чиято култура не може да се отрече току-тъй лесно, се явява засега като най-характерният и ревностен изразител на повика към повече културност в нашата поезия – и значението на неговата работа бъдещето ще знае да оцени.“ – пише в брой 131 на в. „Напред“ през 1919 г. Константин Гълъбов.

На страниците на летописа намираме и оригиналния „Каталог на издадените книги на Книгоиздателство „Везни“ в своите 3 серии: I. Библиотека „Везни“ – № 1–12. II. Книги за библиофили – кн. 1–4. III. Философско-критическа серия „Везни“ – № 1–3, 4–5. Този каталог дава точна информация за издателската дейност на Гео Милев при равносметка към 26.IX.1921 г. Но не само с него, а и всяка следваща изява на издателската работа на Гео Милев е отбелязана изчерпателно и подробно. Така е и с поемата „Септември“, появила се първо на страниците на сп. „Пламък“ през 1924 г., излязла и като отделно издание на библиотека „Пламък“ и довела Гео Милев до подсъдимата скамейка.

В летописа съдебният процес е даден сравнително изчерпателно що се отнася до документите, които представят как подсъдимият Гео Милев се е защитавал.

Най-оригиналният и доскоро неизвестен документ са неговите ръкописни бележки – малки 6–7-сантиметрови картончета с текстове. Те са написани съкратено и посочват различни случаи от световната съдебна практика, които превежда и към своя казус. В летописа те се публикуват за пръв път.

Вълнуващ документ е разписката, с която Гео Милев получава от секретаря на офицерското дружество „Инвалид“ сума срещу залог на пенсията му от 14.V.1925 г. Елена Фурнаджиева пояснява: „Датата и подписът на Гео Милев, написани саморъчно, са последният негов писмен документ.“ С това свършват и неговите документиранни прижизнени прояви... На следващата сутрин той вече е отведен от полицейски агент „за справка“, откъдето не се връща повече...

Като преход на развиващото се действие съставителката обособява специален документален дял, в който влизат част от

писмата, които продължително време (повече от две години) близките на Гео Милев отправят към най-висшите държавни инстанции и които в повечето случаи остават без отговор.

Как е убит Гео Милев се разбира едва на съдебния процес през 1954 г., когато са изслушани показанията на извършителите на екзекуциите. Със съдебно-медицински акт е идентифициран намереният череп на поета по изкуственото му око. Документацията свършва и читателят преминава към следващия дял на летописа – справочен апарат, чрез който лесно ще намери интересуващата го информация.

Понякога съставителката (а може би е по-правилно: авторката) споделя за трудния и трънлив път около появата на летописа, завършил все пак успешно. Несъмнена е подкрепата на научния редактор проф. Иван Сарандев, който в предговора си високо оценява нейния труд, на рецензентката доц. Татяна Янакиева и на участващите в т.нар. работна група.

Последният дял от летописа онагледява чрез факсимилета моменти от живота и творчеството на Гео Милев в хронологичен порядък. Той започва със сватбената снимка на родителите, отразява частично дейността на интелектуалеца Милев, показва неговите останки и завършва със снимка на преводите на негови книги по света.

В предаване на Радио „Христо Ботев“ се спомена за издадения летопис. Нареккоха го „великолепен и уникален“... Същото съм готов да повторя и аз.

Гео Милев (1895–1925). Летопис на неговия живот и творчество. | Състав. Елена Фурнаджиева. Науч. ред. Иван Сарандев. – Пловдив: Макрос, 2005. – 428 с. (Къща-музей „Гео Милев“ – Стара Загора).

НОВИ СПРАВОЧНИЦИ В НБКМ

ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИ НАУКИ

АНДРЕЕВА, Ирина Викторовна и др.

Русская деревня - XX век : Культуролог. словарь / И. В. Андреева, Н. В. Баско. - Москва : Флинта и др., 2003. - 304 с. ; 21 см

АНТОНОВА, Ольга Аркадьевна и др.

Логика : Биобиблиогр. справочник : Россия - СССР - Россия / Авт.-состав. О. А. Антонова, А. С. Милославов, Т. Е. Сохор. - Санкт-Петербург : Наука, 2001. - 488 с. ; 25 см

Имената на авт. взети от гърба на загл. с. - Изд. Санкт-Петербург. унив. Филос. фак.

ISBN 5-02-028488-2

АФРО-АЗИАТСКИЙ мир: проблемы цивилизационного анализа : Методология, теория, история : Реф. сборник : Вып. 1-2 / Ред.-состав. Ю. И. Комар. - Москва : ИНИОН РАН, 2004. - . ; 21 см. - (Серия Проблемы общественного развития стран Азии и Африки)

Вып. 1. - 176 с.

ISBN 5-248-00185-4

Вып. 2. - 172 с.

ISBN 5-248-00195-1

БАСОВ, Сергей Александрович и др.

Санкт-Петербург : Материалы к энциклопедии / Состав. С. А. Басов, А. В. Кобак, А. Д. Марголис = Saint-Petersburg : Materials for encyclopedia / Comp. S. A. Basov, A. V. Kobak, A. D. Margolis. - Санкт-Петербург : РОССПЭН, 2003. - 98 с. : с ил. ; 28 см

Изд. Междунар. благотворит. фонд им. Д. С. Лихачева.

ISBN 5-8243-0446-7

БЕРЕНС, Б. Энциклопедия мудрецов, мистиков и магов : От Адама до Юнга / Б. Беренс. - Москва : Изд. дом София и др., 2003. - 672 с. : с ил. ; 25 см. - (Ad Marginem)

Името на авт. не отбелязано на кор. - Библиогр. след всяка статия.

ISBN 5-9550-0006-2

ГУРКО-КРЯЖИНА, Е. В.

Востоковед Владимир Александрович Гурко-Кряжин, 1887-1931 : Биобиблиогр. указ. / Состав. Е. В. Гурко-Кряжина. - Москва : ИНИОН РАН, 2003. - 119 с. ; 20 см. - (Фундаментальная биб-лиотска)

Името на авт. взето от гърба на загл. с.

ISBN 5-248-00164-1

ДИЕНКО, Анатолий Валентинович

Разведка и контрразведка в лицах : Энцикл. словарь российских спецслужб / Авт.-состав. Анатолий Диенко. - Москва : Русский мир, 2002. - 608 с. : с портр. ; 25 см

Името на авт. взето от гърба на загл. с. - Библиогр. в края на кн.

ISBN 5-89577-041-X

ЭНЦИКЛАПЕДИЯ гісторыі Беларусі : У 6 т. - Мінск : Беларус. Энцыкл. ім. П. Броўкі, 1993. - ; 27 см

ISBN 5-85700-073-4

Т. 6. Кн. 2. Усвея-Яшын ; Дадатак / Рэдкал. Г. П. Пашкоу - галоўны рэд. И др. - 2003. - 616 с. : с цв. ил.

ISBN 985-11-0276-8

ИНДИЙСКАЯ мифология : Энциклопедия / Состав., общ. ред. и предисл. К. Королева. - Москва и др. : Эксмо и др., 2004. - 446 с. : с ил. ; 22 см. - (Тайна древних цивилизаций)

Библиогр. в края на кн.

ISBN 5-699-08002-3

КОЖЕВНИКОВА, Галина и др.

Российская власть в лицах : Биограф. справочник / Галина Кожевникова, Людмила Михэску ; Под ред. Александра Верховского. - Москва : Центр Панорама, 2001. - 174 с. ; 21 см. - (Серия Власть)

Имената на авт. не отбелязани на кор.

ISBN 5-94420-002-2

КУЛАГІН, Анатолий Мікаласвіч

Праваслаўныя храмы на Беларусі : Энцикл. даведнік / А. М. Кулагін. - Мінск : Беларус. Энцыклапедыя ім. Петруся Броўкі, 2001. - 328 с. : с цв. ил. ; 27 см

Името на авт. не отбелязано на кор. - Библиогр. в края на кн.

ISBN 985-11-0190-7

МЕЖДУНАРОДНЫЙ сводный каталог русской книги: 1918-1926 : Т. 1. - Санкт-Петербург : Рос. нац. библ., 2002. - . ; 23 см

Т. 2. Бедринский-Бялыницкий / Состав. В. В. Катушкина и др. ; Ред. Е. К. Соколинский. - 2003. - XXXI, 704 с.

ISBN 5-8192-0174-4

МИРОПОЛЬСКИЙ, Я. А. и др.

Словарь географических названий Китая : 1-3 / Состав. Я. А. Миропольский, Г. Е. Тихонова. - Москва : Наука, 1982. - . ; 22 см

Имената на авт. взети от гърба на загл. с. - Изд. Гл. упр. геодезии и картографии при Совете министров СССР. Инст. Дальнего Востока АН СССР.

1. А-Т. - 468 с.

2. Т-Я. - 469-848 с.

3. Указатель и приложения. - 259 с.

Библиогр. в края на кн. -

ПРОЕКТИВНЫЙ философский словарь : Новые термины и понятия / Под ред. Г. Л. Тульчинского, М. Н. Эпштейна. - Санкт-Петербург : Алетейя, 2003. - 512 с. ; 22 см. - (Серия Тела мысли)

ISBN 5-89329-634-6

РЕЛИГИИ народов современной России :
Словарь: А-Я / Редкол. М. П. Мchedлов - отв. ред.
и др. - 2. изд., испр. и доп. - Москва : Республика,
2002. - 624 с. : с к. ; 21 см

Изд. Рос. независимый инст. соц. и нац. пробл.
Исслед. центр „Религия в соврем. обществе“.

ISBN 5-250-01818-1

РОССИЙСКАЯ национальная библиотека.
Санкт-Петербург

Несоветские газеты: 1918-1922 гг. : Каталог
собрания Рос. нац. библиотеки / Отв. состав. И.
А. Снегирева. - Санкт-Петербург : Рос. нац. библ.,
2003. - 168 с. ; 21 см

ISBN 5-8192-0149-3

РУССКИЙ патриотизм / Под ред. О. А.
Платонова. - Москва : Энцикл. рус. цивилизации,
2003. - 927 с. : с ил. ; 27 см. - (Святая Русь)

Библиогр. в края на кн.

ISBN 5-091364-08-2

РУССКОЕ мировоззрение / Гл. ред., состав.
О. А. Платонов. - Москва : Энцикл. рус.
цивилизации, 2003. - 1007 с. : с ил. ; 27 см. -
(Святая Русь. Большая энциклопедия русского
народа)

Библиогр. в края на кн.

ISBN 5-901364-11-2

САНКТ-ПЕТЕРБУРГ : Энциклопедия. -
Москва и др. : РОССПЭН, 2004. - 1024 с. : с цв.
ил. ; 27 см

Изд. Междунар. благотворит. фонд им. Д. С.
Лихачева. - Библиогр. в края на кн.

ISBN 5-8243-0419-X

СВОДНЫЙ каталог листовок первых лет
Советской власти 25 октября (7 ноября) 1917-
1925 : Т. 1 -. - Санкт-Петербург : Рос. нац.
библиотека, 1996. - . - ; 21 см

Т. 4. Листовки советских, партийных,
профсоюзных, комсомольских и других
организаций губерний РСФСР

Ч. 3. - 2004. - 487 с.

ISBN 5-8192-0218-X

СЛИВА, А. И.

Украина в исследованиях россий-ских ученых
: Указ. литературы: 1992-2001 гг. / Состав. А. И.
Слива. - Москва : ИНИОН РАН, 2002. - 156 с. ;
21 см. - (Фундаментальная библиотека)

Името на авт. взето от гърба на загл. с.

ISBN 5-248-00163-3

СОЦИОЛОГИЧЕСКАЯ энциклопедия : Т. 1-
2 / Гл. ред. В. Н. Иванов. - Москва : Мысль, 2003.
- ; 27 см

Изд. Нац. общественно-науч. фонд.

ISBN 5-244-01015-8

Т. 1. А-М. - 696 с.

ISBN 5-244-01016-6

Т. 2. Н-Я. - 864 с.

ISBN 5-244-01017-4

ФИНАНСОВО-КРЕДИТНЫЙ энциклопе-

дический словарь / Под общ. ред. А. Г. Грязновой.
- Москва : Финансы и статистика, 2002. - 1168 с. ;
27 см

Библиогр. в края на кн.

ISBN 5-279-02306-X

ЧУВАКОВ, Вадим Никитич

Незабытые могилы : Российское зарубежье:
некрологи 1917-1999 : В 6 т. / Состав. В. Н.
Чуваков. - Москва : Пашков дом, 1999. - . - ; 30 см

Името на авт. не отбелязано на кор. - Изд.
Рос. гос. библ. Отд. литературы рус. зарубежья.

Т. 5. Н-П. - 2004. - 640 с.

Библиогр. в края на кн. -

ISBN 5-7510-0298-9

AFRICAN folklore : An encyclopedia / Ed. Philip
M. Peek, Kwesi Yankah. - New York etc. : Routledge,
2004. - XXXII, 593 p. : ill., m. ; 29 см

ISBN 0-415-93933-X

ANCIENT Europe 8000 B.C. - A.D. 1000 : En-
cyclopedia of the Barbarian world : Vol. 1-2 / Ed. in
chief Peter Bogucki, Pam J. Crabtree. - New York
etc. : Scribner's etc., c. 2004. - ; 29 см

ISBN 0-684-80668-1

Vol. 1. The Mesolithic to Copper Age : c. 8000 -
2000 B.C.. - XXXIV, 485 p. : ill., 4 f. : col. ill.

Bibliogr. p. 12, 21 etc. -

ISBN 0-684-80669-X

Vol. 2. Bronze Age to Early Middle Ages : c. 3000
B.C. - A.D. 1000 ; Index. - XXVI, 658 p. : ill., 4 f. :
col. ill.

Bibliogr. p. 10, 19 etc. -

ISBN 0-684-80670-3

APPONYI, Sandor

Hungarica : Ung. betreffende im Auslande
gedruckte Bucher und Flugschriften : T. 1-3 / Gesamm.
und beschrieben von Alexander Apponyi. - Neubearb. /
von Jozsef Vekerdi. - Budapest : Orszagos Szecsenyi
Kvt., 2004. - ; 24 см

ISBN 963-200-477-9

T. 1. Bd. 1. XV. und XVI. Jahrhundert. - XIV, 427 p.
T. 1. Bd. 2. XVII. und XVIII. Jahrhundert (bis
1720). - 429-787 p.

Bd. 1, 2 изд. в общо книжно тяло. -

ISBN 963-200-478-7

T. 2. Bd. 3. Neue Sammlung I. XV. und XVI.
Jahrhundert / Besorgt von L. Dezsi. - [11], 397 p.

T. 2. Bd. 4. Neue Sammlung II. XVII. und XVIII.
Jahrhundert / Besorgt von L. Dezsi. - 399-816 p.

Bd. 3, 4 изд. в общо книжно тяло. -

ISBN 963-200-479-5

T. 3. Bd. 5. XV-XVIII. Jahrhundert ;
Gesamtverzeichnis zu den Banden I-V / Besorgt von
Jozsef Vekerdi. - X, 243 p.

Bibliogr. 126-218. -

ISBN 963-200-480-9

BIOGRAFIČKY lexikon Slovenska : 1-. - Mar-
tin : Sloven. Nar. Kniz. etc., 2002. - . - ; 25 см

Ed. Nar. biogr. ustav.

ISBN 80-89023-15-0
 2. C-F - 2004. - 696 p. : portr.
 ISBN 80-89023-44-4
 BLACK, Henry Campbell
 Black's law dictionary : Definitions of the terms and phrases of Amer. and Engl. jurisprudence, ancient and modern / By Henry Campbell Black. - 6. ed. / Joseph R. Nolan, Jacqueline M. Nolan-Haley. - St. Paul, Minn : West, 1990. - XV, 1657 p. ; 26 cm
 ISBN 0-314-76271-X
 DZIEGIELEWSKI, Roman
 Katalog rekopisow o tematyce morskiej w Bibliotece Gdanskiej Polskiej Akademii Nauk / Roman Dziegielewski. - Gdansk : Bibl. Gdanskiej PAN, 2004. - 72 p. ; 24 cm
 ISBN 83-913672-2-3
 ENCYCLOPEDIA of African history : Vol. 1-3 / Ed. Kevin Shillington. — New York etc. : Fitzroy Dearborn, 2005. - ; 29 cm
 ISBN 1-57958-245-1
 Vol. 1. A-G. - XXXVII, 610 p. : ill.
 Vol. 2. H-O. - XIX, 1184 p. : ill.
 Vol. 3. P-Z. Index. - XIX, 1185-1824 p. : ill.
 ENCYCLOPEDIA of monasticism : Vol. 1-2 / Ed. William M. Johnston ; Photo ed. Claire Renkin. - Chicago, Ill. etc. : Fitzroy Dearborn, 2000. - ; 29 cm
 ISBN 1-57958-090-4
 Vol. 1. A-L. - XXXIV, 797 p. : ill., 12 f. col. ill.
 Vol. 2. M-Z. - XII, 799-1556 p. : ill., 12 f. col. ill.
 HANUS, Jiri
 Maly slovník osobnosti ceskeho katolicismu 20. století s antologií textu / Jiri Hanus. - Brno : Centrum pro studium dem. a kultury, 2005. - 308 p. ; 20 cm. - (Dejiny a kultura ; Sv. c. 10)
 ISBN 80-7325-029-2
 IONITOIU, Cicerone
 Victimele terorii comuniste : Arestati, torturati, interminati, ucisi : Dictionar A - / Cicerone Ionituiu. - Bucuresti : Masina de scris, 2000. - . - ; 24 cm
 ISBN 973-99994-2-5
 Dictionar M / Lucrare rev. de Mihaela Andreiuvici. - 2004. - 448 p. : portr.
 ISBN 973-8491-10-X
 The OXFORD companion to classical civilization / Ed. by Simon Hornblower, Antony Spawforth. - Oxford etc. : Oxford Univ. Press, 2004. - XXIII, 807, [11] p. : ill. ; 25 cm
 Bibliogr. p. 794-795.
 ISBN 0-19-860958-2
 PIEKENBROCK, Dirk
 Gabler Kompakt-Lexikon Volks-wirtschaft : 3.500 Begriffe nachschlagen, verstehen, anwenden / Bearb. von Dirk Piekenbrock. - 2. uberarb. und akt. Aufl. - Wiesbaden : Betriebswirtsch. Verl., 2003. - [7], 490 p. ; 19 cm
 Авт. не даден на кор.
 ISBN 3-409-11803-3
 ROMANIAN financial directory 2003-2004. -

Bucharest : Finmedia, c. 2003. - 1047 p. ; 21 cm. - (Finmedia directories series)
 ISBN 973-85447-3-4

ЛИТЕРАТУРОЗНАНИЕ, ЕЗИКОЗНАНИЕ И ИЗКУСТВО

АНИКИН, Александр Евгеньевич
 Этимологический словарь русских заимствований в языках Сибири / А. Е. Аникин. - Новосибирск : Наука, 2003. - 788 с. ; 23 см
 Изд. Сиб. отд.-ния РАН. Инст. филологии.
 ISBN 5-02-031852-3
 АНТИЧНАЯ культура : Литература, театр, искусство, философия, наука : Словарь-справочник / Состав. и общ. ред. В. Н. Ярхо. - 2. изд., испр. и доп. - Москва : Лабиринт, 2002. - 351 с. : с ил. ; 23 см
 ISBN 5-87604-145-9
 БАСКО, Нина Васильевна и др.
 Краткий русско-китайский и китайско-русский экономический словарь : Бизнес&Финансы / Н. В. Баско, Чэнь Чан Цзай. - Москва : Флинта и др., 2003. - 288 с. ; 21 см
 Библиогр. в края на кн.
 ISBN 5-89349-330-3
 БАСКО, Нина Васильевна и др.
 Краткий русско-китайский и китайско-русский юридический словарь / Н. В. Баско, Син Янь, Фу Чэнчжи. - Москва : Флинта и др., 2003. - 299 с. ; 21 см
 Библиогр. в края на кн.
 ISBN 5-89349-392-3
 ГІСТАРЫЧНЫ слоўнік беларускай мовы : Вып. 1. - . - Мінск : Беларус. навука, 1982. - . - ; 23 см
 Изд. НАН Беларусі. Инст. мовазнаўства ім. Якуба Коласа.
 Вып. 23. Осуларский-Паписта / Пад рэд. А. М. Булыкі. - 2003. - 448 с.
 ISBN 985-08-0559-5
 ДМИТРИЕВ, А. П. и др.
 Христианство и новая русская литература XVIII-XX вв. : Библиогр. указ.: 1800-2000 / Состав. А. П. Дмитриев, Л. В. Дмитриева ; Под ред. В. А. Котельникова. - Санкт-Петербург : Наука, 2002. - 892 с. ; 27 см
 Имената на авт. не отбелязани на кор. - Изд. РАН. Инст. рус. литературы (Пушкинский Дом).
 ISBN 5-02-028481-1
 ДУБРОВСКАЯ, Оксана Николаевна
 Театр : Энциклопедия / Оксана Николаевна Дубровская. - Москва : Олма-Пресс, 2002. - 320 с. : с цв. ил., портр. ; 25 см
 Името на авт. взето от библиогр. каре. - Библиогр. в края на кн.
 ISBN 5-94849-106-4
 КЛИМОВ, Георгий Андреевич и др.
 Словарь кавказских языков : Сопоставление основной лексики / Г. А. Климов, М. Ш. Халилов.

- Москва : Вост. лит., 2003. - 512 с. ; 22 см

Изд. РАН. Инст. языкознания и др.

ISBN 5-02-018283-4

ЛЕРМОНТОВСКАЯ энциклопедия : 1814-1841 / Гл. ред. В. А. Мануйлов. - Москва : Большая Рос. энцикл., 1999. - 784 с. : с ил., 33 л. : цв. портр., ил. ; 27 см

Изд. Инст. рус. литературы АН СССР (Пушкинский Дом). - Библиогр. в края на кн.

ISBN 5-85270-295-1

ЛИТЕРАТУРНАЯ энциклопедия русского зарубежья : 1918-1940 : Т. 1. / Гл. ред. и состав. А. Н. Николюкин. - Москва : РОССПЭН, 1997. - 27 см

Изд. РАН. ИНИОН.

Т. 2. Периодика и литературные центры. - 2000. - 640 с., 16 л. : ил.

ISBN 5-8243-0097-6

Т. 3. Книги. - 2002. - 712 с., 12 л.

ISBN 5-8243-0098-4

НАСЕДКИН, Николай Николаевич
Достоевский : Энциклопедия / Николай Наседкин. - Москва : Алгоритм, 2003. - 800 с. : с портр., ил. ; 25 см. - (Серия Русские писатели)

Името на авт. не отбелязано на кор. - Библиогр. в края на кн.

ISBN 5-9265-0100-8

ПОТАПЕНКО-КАЛОЯНОВА, Катерина К.
Българско-украински речник / Състав. Катерина Потапенко-Калоянова = Болгарсько-український словник / Уклад. Катерина Потапенко-Калоянова. - Київ : ДієСлово, 2004. - 240 с. ; 21 см

Името на авт. не отбелязано на кор. - Библиогр. в края на кн.

ISBN 966-8163-00-1

РУССКИЕ советские писатели. Поэты : Биобиблиогр. указ. : Т. 1. -

Санкт-Петербург : Рос. нац. библ., 1977. - 23 см

От т. 14 общото загл. променено Русские писатели. Поэты : Советский период.

ISBN 5-7000-0031-8

14. В. В. Маяковский

Ч. 2. Вып. 2. Литература о жизни и творчестве В. В. Маяковского : 1931-1960. - 2004. - 379 с.

ISBN 5-8192-0207-4

СИЗОВ, Сергей Юрьевич

Китайско-русский словарь идиом / С. Ю. Сизов. - Москва : АСТ и др., 2005. - 320 с. ; 21 см
Библиогр. в края на кн.

ISBN 5-17-028860-3

СЛОВАРЬ русских народных говоров : Вып. 1. - Санкт-Петербург : Наука, 1965. - 23 см

Изд. РАН. Инст. лингв. исслед.

ISBN 5-02-027894-7

Вып. 36. С-Святковать / Состав. О. Д. Кузнецова и др. - 2002. - 344 с.

ISBN 5-02-028510-2

Вып. 37. Свято-Скияга / Состав. Н. И. Андреева-Васина и др. - 2003. - 416 с.

ISBN 5-02-028551-X

СЛЮВНИК мовы Янкі Купалы : У 8 т. - Мінск : Беларус. навука, 1997. - 25 см

Изд. М-ва адукацыі Респ. Беларусь. Гомельскі дзяржаўны унів. ім. Ф.

Скарыны.

ISBN 985-08-0481-5

6. Анамастыка / Рэдкал. В. А. Ляшчынская - гал. рэд. и др. - 2003. - 264 с.

ISBN 985-08-0538-2

СОКОЛОВ, Борис Вадимович

Гоголь : Энциклопедия / Борис Соколов. - Москва : Алгоритм, 2003. - 543 с. : с портр., ил. ; 25 см. - (Серия Русские писатели)

Името на авт. не отбелязано на кор. - Библиогр. в края на кн.

ISBN 5-9265-0001-2

СОУВА, Дон Б.

[СТО ДВАДЦАТЬ ПЯТЬ] 125 запрещенных фильмов : Цензурная история мирового кинематографа / Дон Б. Соува ; Пер. с англ. Ирины Тарановой. - Екатеринбург : Ультра. Культура, 2004. - 512 с. : с ил. ; 21 см

ISBN 5-9681-0002-8

BANEV, Genco et al.

Vulgaro-elliniko lexiko / [Sindaktes] Gentzo Banev, Neli Karagiozova = Българско-гръцки речник / [Състав.] Генчо Банев, Нели Карагьозова. - Athina : Mihali Sideri, 2003. - 1312 p. ; 24 cm

ISBN 960-7012-79-8

DICCIONARI catala-alemany : Mini = Deutsch-katalanisch Worterbuch. - Barcelona : Encicl. Catalana, 1996. - 551 p. ; 11 cm. - (Diccionaris de l'Enciclopedia) T. cop.

ISBN 84-412-2574-5

DICTIONAR analytic de opere literare romanesti : Vol. 1-4 / Coord. si rev. sti. Ion Pop. - 2. ed., rev. si ad. Cluj-Napoca : Casa Cartii de Stiinta, 2000-2003. - 24 cm

ISBN 973-686-111-2

Vol. 1. A-D. - 2000. - 379 p.

ISBN 973-686-112-0

Vol. 2. E-L. - 2002. - 423 p.

ISBN 973-686-151-1

Vol. 3. M-P. - 2002. - 463 p.

ISBN 973-686-151-1

Vol. 4. Q-Z. Urmad de Addenda la volumele I-III. - 2003. - 723 p.

ISBN 973-686-495-2

DICTIONARY of women artists : Vol. 1-2 / Ed. Delia Gaze ; Pict. ed. Maja Mihajlovic, Leanda Shrimpton. - London etc. : Fitzroy Dearborn, 1997. - 29 cm

ISBN 1-884964-21-4

Vol. 1. Introductory surveys. Artists, A-I. - XLVIII, 726 p. : ill.

- Bibliogr. p. XXXI-XLVIII. -
Vol. 2. Artists, J-Z. - XVIII, 727-1512 p.
The ENCYCLOPEDIA of sculpture : Vol. 1-3 /
Ed. Antonia Bostrom. - New York etc. : Fitzroy
Dearborn, 2004. - ; 29 cm
ISBN 1-57958-248-6
Vol. 1. A-F - XXVI, 614 p. : ill.
Bibliogr. p. 3, 5 etc. -
ISBN 1-57958-428-4
Vol. 2. G-O. - 615-1238 p. : ill.
Bibliogr. p. 617, 619 etc. -
ISBN 1-57958-429-2
Vol. 3. P-Z. Index. - 1239-1921 p. : ill.
Bibliogr. p. 1240, 1242 etc. -
ISBN 1-57958-430-6
HUBACEK, Jaroslav
Vyberov slovník českých slangu / Jaroslav Hubacek.
- Ostrava : Ostravska Univ., 2003. - 252 p. ; 24 cm. -
(Spisy Filozofické fakulty Ostravské univerzity ; C. 146)
Bibliogr. p. 250.
ISBN 80-7042-629-2
LANGENSCHIEDT Euro-Worterbuch
Italienisch : Ital.-dt., dt.-ital. = Langenscheidt
Eurodizionario Tedesco. - Neubearb. - Berlin etc. :
Langenscheidt, c. 2001. - 621 p. ; 16 cm
ISBN 3-468-12182-2
LANGENSCHIEDT power dictionary English :
Engl.-dt., dt.-engl. - Vollige Neubearb. - Berlin etc. :
Langenscheidt, c. 2002. - 1078 p. : col. ill. ; 20 cm
ISBN 3-468-13113-5
LANGENSCHIEDT Taschenworter-buch
Niederlandisch : Niederl.-dt., dt.-niederl. =
Langenscheidt Zakwoordenboek Nederlands / Bearb.
von Frans Beersmans. - [6]. Aufl. - Berlin etc. :
Langenscheidt, 2003. - 1056 p. ; 16 cm
ISBN 3-468-11232-7
LANGENSCHIEDTS Kompaktworter-buch
Italienisch : Ital.-dt., dt.-ital. - Berlin etc. :
Langenscheidt, [2004]. - 575 p. ; 19 cm
ISBN 3-468-73060-8
LAZIA, Liliana
Nume de persoane din Dobrogea : Dict. invers /
Liliana Lazia. - Constanta : Ex ponto, 2004. - XI, 380
p. ; 23 cm
ISBN 973-644-286-1
MAROTI, Istvan et al.
Nagy Laszlo : Bibliografia / Osszcall. Maroti Istvan,
Pesti Erno, Reguli Erno. - Budapest : Petofi Irodalmi
Museum, 1995. - 116 p. : ill. ; 24 cm
Авт. не са отбелязани на кор.
ISBN 963-7412-55-7
NOVAKOVA, Marie et al.
Bibliografie české lingvistiky 1961-1963 :
Jazykoveda obecna, indoevrop., slovan. a ces. : Sv. 1-
3 / Marie Novakova, Zdenek Tyl, Milena Tylova. -
Praha : Ustav pro jaz. ces. AV CR, 2003. - ; 21 cm
Авт. не са отбелязани на кор.
ISBN 80-86496-08-2
Sv. 1. - [12], 227 p.
ISBN 80-86496-09-0
Sv. 2. - 2004. - 228-461 p.
ISBN 80-86496-14-7
Sv. 3. Rejstriky / Marie Novakova. - 2004. - 52 p.
ISBN 80-86496-15-5
OSBORNE, Richard
Megawords : 200 terms you really need to know /
Richard Osborne. - London etc. : Sage, 2002. - [6],
258 p. ; 20 cm
Bibliogr. p. 255-258.
ISBN 0-7619-7474-1
PACZOLAY, Gyula
European proverbs : In 55 languages : With equiva-
lents in Arab., Pers., Sanskrit, Chin. and Jap. = Europai
kozmondasok / Gyula Paczolay. - Veszprem :
Veszpremi Hiyomda, 1997. - 528 p. : ill. ; 25 cm
Bibliogr. p. 471-494.
ISBN 963-8096-01-2
PARASKEVOV, Boris Dimitrov
Worter und Nemen gleicher Herkunft und
Struktur : Lexikon etymologischer Dubletten im Dt. /
Boris Paraschkewow. - Berlin etc. : de Gruyter, c.
2004. - XXXIV, 437 p. ; 25 cm
ISBN 3-11-017469-3
SEGEL, Harold B.
The Columbia guide to the literatures of Eastern
Europe since 1945 / Harold B. Segel. - New York :
Columbia Univ. Press, c. 2003. - XXXV, 641 p. ; 27
cm. - (Columbia guides to the literature since 1945)
Bibliogr. p. 627-633.
ISBN 0-231-11404-4
SLOWNIK polszczyzny XVI wieku : T. 1 - / Red.
naczelný Maria Renata
Mayenowa ; Zastepca red. naczelny Franciszek
Peplowski. - Warszawa : Ossolineum, 1966. - ; 30 cm
Ed. PAN.
ISBN 83-04-00477-1
T. 31. Prza-Przemiesc / Red. t. Krystyna
Wilczewska, Lucyna Woronczakowa. - Warszawa :
Inst. Badan Lit. 2003. - X, 476 p. + suppl.
ISBN 83-89348-18-7
SPALEK, John M.
Ernst Toller and his critics : A bibliogr. / By John
M. Spalek. - Charlottesville : Bibliogr. Soc. of the
Univ. of Virginia, 1968. - XXII, 919 p. : portr. ; 24 cm
VACHEK, Josef
Dictionary of the Prague School of Linguistics /
Josef Vachek ; In collab. with Josef Dubskey ; Transl.
from the Fr., Germ. and Czech orig. sources by Ales
Klegr et al. ; Ed. by Libuse Duskova. - Amsterdam
etc. : Benjamins, c. 2003. - [10], 213 p. : portr. ; 23 cm.
- (Studies in functional and structural linguistics, ISSN
0165-7712 ; Vol. 50)
Bibliogr. p. 17-20.
ISBN 90-272-1559-6
WENDT, Heinz F
Langenscheidts Taschenworterbuch Griechisch :

Neugriechisch-Deutsch, Deutsch-Neugriechisch / Von Heinz F. Wendt = Langenscheidt Enkolpio Lexiko Elliniko : Neoeollinogermäniko, Germano-neoeolliniko / Errikos Friderikos Vendt. - 7. Aufl. - Berlin etc. : Langenscheidt, 2005. - 1104 p. ; 16 см

Авт. не с отбелязан на кор.

ISBN 3-468-11213-0

МЕДИЦИНА, СЕЛСКО СТОПАНСТВО И СПОРТ

ГОНЧАРЕНКО, Мария Степановна

Валеологический словарь / М. С. Гончаренко. - Харьков : Харьков. гос. унив., 1999. - 316 с. ; 21 см

Библиогр. в края на кн.

ISBN 966-623-000-1

HISTORIC spots in California / Mildred Brooke Hoover et al. - 5. ed / Rev. by Douglas E. Kyle. - Stanford, Calif : Stanford Univ. Press, 2002. - XVII, 661 p. : ill. ; 27 см

Библиогр. p. 581-605.

ISBN 0-8047-4483-1

ЕСТЕСТВЕНИ НАУКИ И ТЕХНИКА

ДИМИТРИЈЕВИЋ, Милан С.

Српски астрономи у индексу научних цитата у XX веку / Милан С. Димитријевић. - Београд : Задужбина Андрејевић, 2005. - 399 с. ; 25 см. - (Библиотека Inspiratio, ISSN 1820-3566 ; 2)

ISBN 86-7244-449-3

КОГАЛОВСКИЙ, Михаил Рувимович

Энциклопедия технологий баз данных / М. Р. Коголовский. - Москва : Финансы и статистика, 2002. - 800 с. ; 25 см

ISBN 5-279-02276-4

НОВЫЙ политехнический словарь / Гл. ред. А. Ю. Ишлинский. - Москва : Большая Рос. энцикл., 2000. - 672 с. : с ил. ; 27 см

ISBN 5-85270-322-2

ANGELO, Joseph A.

The Facts On File dictionary of space technology / Joseph A. Angelo. - rev. ed. - New York : Facts On File, c. 2004. - V, 474 p. : ill. ; 24 см

ISBN 0-8160-5222-0

CYBERCULTURE : The key concepts / David Bell et al. - London etc. : Routledge, 2004. - XIV, 211 p. ; 22 см. - (Routledge key studies)

Библиогр. p. 196-205.

ISBN 0-415-24754-3

DICTIONAR explicativ pentru stiintele exacte : Energetica : Roman-Englez-Francez-German-Rus : 1. - Bucuresti : Acad. Romane, 2002. - . - ; 25 см. - (Energetica)

T 2 подзаглавие Roman-Englez-Francez. - Ed. Acad. Romana. Comis. De Terminol. pentru Stiintele Exacte.

ISBN 973-27-0747-X

2. Notiuni generale. - 2002. - X, 185 p.

Библиогр. p. 183-185. -

ISBN 973-27-0948-0

3. Surse inepuizabile de energie - 2003. - XI, 459 p.

Библиогр. p. 459. -

ISBN 973-27-1079-9

DICTIONAR explicativ pentru stiintele exacte :

Electrotehnica : Roman-Englez-Francez-Rus : 1. - Bucuresti : Acad. Romane, 1999. - . - ; 24 см. - (Electrotehnica)

До Т. 12 подзаглавие Roman-Englez-Francez. - Ed. Acad. Romana. Comis. De Terminol. pentru Stiintele Exacte.

ISBN 973-27-0747-X

12. Masini si transformatoare electrice. 2002. - XI, 215 p.

Библиогр. p. 214-215. -

ISBN 973-27-0951-0

13. Componente si dispozitive electronice. - 2003. - XI, 215 p.

Библиогр. p. 215. -

ISBN 973-27-1054-3

14. Masurari in electricitate. - 2003. - XI, 511 p.

Библиогр. p. 507-511. -

ISBN 973-27-1078-0

ENCYCLOPEDIA of 20th-century architecture : Vol. 1-3. / Ed. R. Stephen Sennott. - New York etc. : Fitzroy Dearborn, 2004. - . - ; 29 см

ISBN 1-57958-243-5

Vol. 1. A-F - XXXI, 479 p. : ill., 4 f. : col. ill.

ISBN 1-57958-433-0

Vol. 2. G-O. - 481-965 p. : ill., 4 f. : col. ill.

ISBN 1-57958-434-9

Vol. 3. P-Z ; Index. - 967-1525 p. : ill., 4 f. : col. ill.

ISBN 1-57958-435-7

ENCYCLOPEDIA of computers and computer history : Vol. 1-2 / Ed. in chief Raul Rojas. - Chicago etc. : Fitzroy Dearborn, 2001. - . - ; 29 см

ISBN 1-57958-235-4

Vol. 1. A-L. - XIII, 481 p. : ill.

Vol. 2. M-Z. - XI, 483-930 p. : ill.

Библиогр. p. 873-898. -

Ingrisch, Sigfrid и др. et al.

Bibliographia Systematica - Ortopterorum Saltatoriorum : Systematic biblogr. of saltatorial Orthoptera from Linnaean times to the end of the 20th cent. (about 1750 to 2000) / Comp. Sigfrid Ingrisch, Fer Willemse. - София : Pensoft, 2004 ([София : Унив. изд. Св. Климент Охридски]). - 536 с. : с цв. ил. ; 24 см. - (Series Faunistica, ISSN 1312-0174 ; N 37)

Офс. изд. -

ISBN 954-642-206-1 (Подв.) : Без сведение за цена

The MUSEUM of Broadcast Communications encyclopedia of radio : Vol. 1-3 / Ed. Christopher H. Sterling ; Cons. ed. Michael C. Keith. - New York etc. : Fitzroy Dearborn, 2004. - . - ; 29 см

ISBN 1-57958-249-4
 Vol. 1. A-E. - XL, 560 p. : ill.
 Bibliogr. p. XII-XXVII. -
 ISBN 1-57958-431-4
 Vol. 2. F-N. / XVIII, 561-1031 p. : ill.
 ISBN 1-57958-432-2
 Vol. 3. O-Z. / XVIII, 1033-1650 p. : ill.
 ISBN 1-57958-452-7
 PAULY, Daniel
 Darwin's fishes : An encycl. of ichthyology, ecology, and evolution / Daniel Pauly. - Cambridge etc. : Cambridge Univ. Press, 2004. - XXV, 340 p. : ill. ; 26 см
 Bibliogr. p. 241-322.
 ISBN 0-521-82777-9

**СПРАВОЧНИЦИ С ОБЩ
 ХАРАКТЕР**
 БЕЛАРУСКАЯ энциклапедыя : У 18 т. /
 Рэдкал. Г. П. Пашкоу - галоўны рэд. І др. - Мінск
 Беларус. Энциклапедыя, 1996 - . - ; 27 см

T. 16. Трыпалі - Хвіліна. - 2003. - 576 с. : с цв.
 ил.
 ISBN 985-11-0263-6
 T. 17. Хвінявічы - Шчытні. - 2003. - 512 с. : с
 цв. ил.
 ISBN 985-11-0279-2
 T. 18. Кн. І. Дадатак : Шчытнікі-ЯЯ. - 2004. -
 472 с. : с цв. ил.
 ISBN 985-11-0295-4
 GRAN enciclopedia argentina : T. 1-9 / Comp.
 por Diego A. de Santillan. - Buenos Aires : Ediar,
 1956-1964. - . ; 27 см
 T. 1. A-BYN. - 1956. - 664 p. : ill.
 T. 2. C-DEL. - 1956. - 671 p. : ill., 1 f. : m.
 T. 3. DEL-GW. - 1957. - 692 p. : ill., 3 f. : col. ill.
 T. 4. H-LL. - 1966. - p. v. : ill.
 T. 5. M-N. - 1959. - 527 p. : ill., 9 f. : col. ill.
 T. 6. O-Q. - 1960. - 645 p. : ill., 7 f. : col. ill.
 T. 7. R-S. - 1961. - 639 p. : ill., 6 f. : m.
 T. 8. T-Z. - 1963. - 549 p. : ill., 2 f. : ill.
 T. 9. Apendice 1964. - 1964. - 461 p. : ill.

*Редактор
 Елха Денева*

НОВИНИ

На 27 февруари т.г. в Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ бе представен сборникът **„Библиотеката – минало и настояще“**, посветен на 125-годишнината от основаването ѝ.

В него участват със свои приноси библиотечни специалисти и изтъкнати изследователи, представители на библиотечно-информационните науки. Представени са и нови изследвания на български учени в областта на книгознанието, палеографията, архивистиката и ориенталистиката, свързани с ръкописното и документалното наследство от фондовете на библиотеката. Разнообразието от теми в изследванията на съхраняваните ръкописи и архивни документи дава представа за широките възможности, които библиотеката осигурява на своите ползватели, и за значението ѝ в разкриването и популяризирането на националното писмено културно наследство.